

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Preu: 30 cèntims - Pelai, 62. Telèton 15300. - Subscripció: 3'50 pessetes trimestre

Fa un any que comença la regeneració del país

Aniversari de la República

Ja fa un any que tenim la República; i fixeu-vos que diem «tenim la República», i no, secament: «tenim República»; perquè la República no representa per al país simplement un canvi de règim, sinó l'assoliment d'un ideal, des de molt de temps familiar cada vegada a més persones; per això ja va néixer feta. Pràcticament, la República no tenia adversaris; no és gens d'estranyar, doncs, que arribés sense cap mena de lluita.

No tenia adversaris; això no significa,

de Catalunya dins la resta d'Espanya, i aquest gran pas ens dona esperança que en vindran d'altres; però, en canvi, amb l'excusa de la legislació social, hom ha comès greus atemptats contra el dret genuí de Catalunya, el qual és un nervi vital de la nostra personalitat col·lectiva, i el qual, precisament ara, amb una major llibertat d'acció, cal que prepari la seva evolució i adaptació a l'època actual, d'una manera autònoma i catalana. Si continués aquest criteri agressiu per banda del govern de Ma-

Els Dijous — Blancs

Els estralls de l'analfabetisme

Que l'amo d'un diari sigui analfabet — de primer o segon grau — potser no és un gran mal, si és un analfabet discret. Però quan li agafen ganès d'actuar i de firmar articles, la cosa no té adob. I encara pitjor si es creu investit d'una missió salvadora providencial.

El conegut historiador Louis Gillet, de l'Acadèmia Francesa, pot saber-ho per experiència. N'hi acaba de passar una de bona. Havia cregut poder parlar lliurement de Goethe, en el suplement literari de Le Figaro, i l'amo del diari, el cèlebre perfumista feixistífil Coty, li ha demostrat que no era així. Almenys calia, si Goethe era un geni, comparar-lo amb ell.

Gillet, en la commemoració que l'esmentat diari féu del poeta alemany, després de recordar que Goethe havia esdevinat, des de llurs començos, Sainte-Beuve, Stendhal, Balzac i Merimée, que havia seguit la controvèrsia entre Cuvier i Geoffroy Saint-Hilaire, i que, des de la seva caseta de Weimar, no ignorava res del que passava a França, acabava l'article en aquests termes:

«Poguéssim trobar a hores d'ara, en una crisi més temible que aquella en què s'ensorrà el vell règim i en què fou infant el segle XIX, un cap semblant a aquell, un cervell capaç de pensar el que passa i de servir als homes de far, entremig de les tenebres i els esculls.»

La resposta fou immediata, fulgurant. El mateix diari la publicava, en negretes i en lloc visible, sota el títol: Opinió de taup.

L'opulent i megalòman perfumista havia fet publicar, a primera pàgina i en caràcters gegantins, una profecia de Goethe, que li servia per citar-ne una frase i comentar-la així: «Si el gran filòsof hagués viscut en la nostra època, hauria pogut trobar, en els sis articles reveladors de François Coty sobre els amos mundials de la finança juevo-germano-americana, alguna cosa amb què illustrar i precisar el seu pensament.»

El col·laborador Gillet no s'havia adonat que Coty és el cervell la inexistentia del qual li feia enyorar Goethe. Coty, doncs, va encarregar a algun dels seus secretaris una resposta contundent. (El paral·lel barceloní, en menor escala, és En Pich i Pon fent-se escriure articles, per qualsevol dels coneguts Màrius, Ribera Rovira, Pérez de Rozas.) I el secretari, fidel, ha comparat l'historiador Gillet amb el taup:

«Un escriptor molt acadèmic, que les seves ocupacions posen en condicions d'apreciar les campanyes de M. François Coty, deia recentment a propòsit de Goethe, a la clari-vindència del qual retia homenatge (aquí reproduïa les frases que hem citat més amunt, i afegia): Aquest autor creu que només pensen els literats: com el taup, cegat per la claror del dia, el seu judici s'enfosqueix a la llum de l'acció.»

Que vagi fent d'historiador, M. Louis Gillet. Quan s'escriu en diaris d'amos analfabets que volen actuar i fer veure que escriuen, s'ha d'estar disposat a creure que Goethe havia previst que un dia o altre un Coty sortiria a salvar el país.

MIRADOR INDISCRET

Previsió

Un amic nostre, per un afer professional, visita al Banc de la Propietat, el senyor Antoni Miracle, que, després d'una llarga estona d'avantsala, el rebé amb aquella amabilitat característica. En mig de la conversa i com per a reparar el temps que li havia fet perdre, el senyor Miracle obsequià el visitant amb dos magnífics havans. Maquinalment, es fixà en la marca i amb la consegüent sorpresa llegí: «Republicans. Antoni Miracle. Diputat.» A la mirada que, mig perplex, mig somrient, li adreçà el nostre amic, aclarí el senyor Miracle:

—Informat un amic meu que em presentava per diputat, va voler obsequiar-me, bo i pensant que em podrien servir, i ja ho veu, el que és ara, tinc de fer-los servir d'incògnit.

El que pot una lletra

Reunió general de Palestra. El secretari, llegint la memòria, arriba a la secció de l'agrupament femení. Atenció d'aquest, que, nombrosament representat, assisteix a la reunió, i particularment de la senyoreta Espinosa de los Monteros.

Diu el secretari: «...perquè les dones que constitueixen l'agrupament femení, no valen res...» Naturalment, això produeix confusió, rialles, escàndol.

El senyor Batista i Roca rectificà: «...no volen res més que...»

Ah!

Les frases cèlebres

El senyor Alexandre Bulart i Rialp no vol que li robin la glòria. Així és que bell punt deixa anar alguna idea lluminosa ho fa constar perquè no passi per alt i hom es recordi que és seva.

Conseqüència d'aquesta lloable vigilància és la frase que escrivia el senyor Bulart l'altre dia a La Veu de Catalunya:

«El llibre de Francesc Tiffon m'ha fet experimentar una sensació primaveral. Els anys no passen en va — ho deia en el meu parlament a l'acte inaugural de l'Ateneu Català del Districte II —; etc.»

Fa molt bé l'autor d'aquest profund i original pensament de reivindicar la seva paternitat. Hi ha tants envejosos al món, que qualsevol dia un o altre ens sortiria amb això que els anys no passen en va com a fruit del seu magí, quan no n'és de cap altre que del senyor Alexandre Bulart i Rialp, al qual correspon tot l'honor de la seva creació.

Querelles de savis

Aquell «savi Leonardo» de què parlàvem al número passat ja torna a ésser a Barcelona. No sabem si ha anat a Madrid o què; el cert és que en ésser-li mostrat per algú el que en diem la setmana passada, va fer, com a comentari:

—No m'estranya. Això ho ha fet publicar el doctor Marañón.

«Canviasso» d'autoritats

No sabem si el que segueix serà també atribuït al Dr. Marañón. El savi Leonardo anà a Lleida, com diem La Vanguardia i nosaltres, i fou rebut per uns quants lleidatans de bon humor. El més decidit de tots presentà el savi als seus companys, fent passar aquests per les més altes autoritats.

L'endemà, el savi Leonardo, com mogut per aquesta atenció, decidí correspondre-hi tornant la visita a les autoritats. Es pre-

sentà a la Pàheria i així que li fou oberta la porta del despatx de l'alcalde, es precipità, emocionat, als braços de la primera autoritat municipal. Passat el primer i efusiu moment, li mirà la cara i veié, sorprès, que l'alcalde que li havien presentat el dia abans no era la mateixa persona que acabava d'abraçar.

Després d'això, desistí d'emocionar-se massa visitant les altres autoritats.

Els disgustos del protocol

A la conferència que sobre Goethe donà el professor Karl Vossler a Lleida, es presentà un petit conflicte: l'estrada presidencial no podia contenir totes les autoritats. El president de l'Audiència no hi va caber i hagué de pendre seient en un cadral poc honorífic. Per acabar-ho d'adobar, s'adonà que el delegat d'Hisenda seia a la presidència. No es pogué estar de comentar-ho:

—A mi no em sap greu per mi, sinó pel càrrec i per la broma que hi faran els jutges — deia.

En canvi, el coronel de la guàrdia civil no s'hi amonà gens. Se n'anà tranquil·lament a seure a la primera fila d'espectadors, i encara, acabada la conferència, anà a trobar a Vossler i el felicità efusivament:

—...y hago más todas sus palabras — afegí ex abundantia cordis, corroborant la felicitació.

Floretes del cens

Un amic nostre, empleat en les oficines del cens electoral, va de sorpresa en sorpresa examinant les fulles que li han correspost, pertanyents a habitants del districte V.

En el capítol de les professions ha trobat, per exemple, un ciutadà que fa constar amb tota franquesa: ratero. Immediatament després, un altre que es posa: presidentígitador, tot t'aire de parlar amb eufemisme.

En canvi, a penes usae cap eufemisme en la ciutadana que declara lleialment exercir la professió de carerista.

Una parella, un home i una dona, ajuntats en unió lliure, fan constar que tenen un fill, i aclareixen (si és que això és un aclariment): legitimado al natural.

També deuen ésser naturalitzats al natural tot de xinesos venedors de collarets i altra quincalla, que asseguren ésser espanyols, sense presentar-ne cap document acreditatiu, i que han omplert les fulles del cens de signes xinesos que no ha entès ningú.

Els intel·lectuals al Frontó

En Carles Capdevila, En Solé de Sojo, En Borralleras i algun altre formen una penya que gairebé cada nit es reuneix al Frontó Novetats. Amb ells hi ha En Ribalta, que és una mena de doctor en lleis basques.

La penya, encara que només sigui per la seva assiduitat, té un prestigi, i això fa que de tant en tant algun conegut s'hi acosti a demanar parer.

—Què us sembla aquest partit? La penya reflexiona fins que és sol·licitat el concurs d'En Ribalta.

—Es vermell—respon En Ribalta. —Bé—diu En Solé de Sojo aleshores—.

Jugueu blau i estigueu tranquil. El visitant se'n va satisfet i En Ribalta rondina paraules inintel·ligibles.

Cants populars

La Quarta Simfonia de Mahler que l'altre dia varen sentir els socis de Música «da Camera», no és potser musicalment cap prodigi. Ara que, al final, conté un cant, que pel que es veu és un cant popular i que, almenys en la seva traducció catalana, produeix un gran efecte. Comença aconsellant que

Puix gaudim celestials delitances defugim les terrestres gaubances.

Segueixen unes consideracions d'ordre moral, en què intervenen Sant Pere, Sant Joan i Herodes i, després, la cançó ens innova que

Sant Lluç féu del bou sacrifici sens heure'n esment ni desfici.

A continuació descriu la cuina vegetariàna celestial, tot insinuant la possibilitat que Santa Marta «en sigui» cuinera i, abans del pinyol final, sabem per la cançó que

Cecília i els seus parents òptims al cel són músics dels més d'òptims.

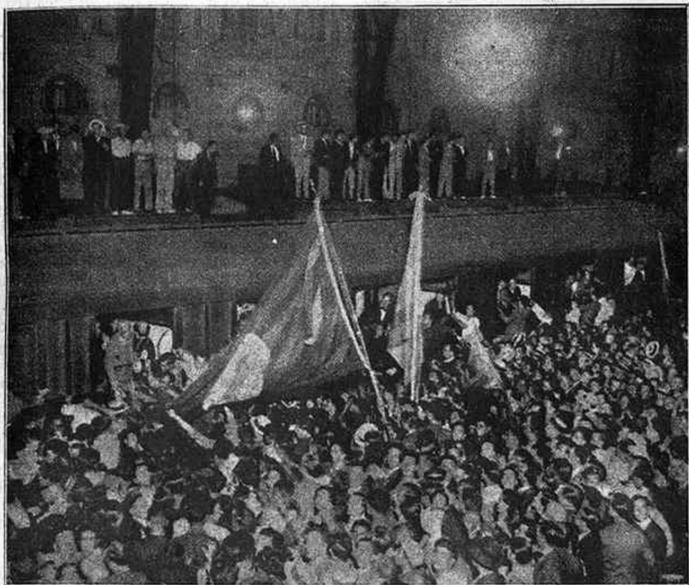
Hem de dir que vàrem trobar que la música feia bastant joc amb la lletra.

El colom d'En Pallerola

En Pallerola, Domènec de Bellmunt en el periodisme, per convèncer la seva nena que prengués una medicina, es veié obligat a comprar un colom. Ja en possessió del colom, agafà un taxi i es dirigí cap a casa seva. Pel camí, però, el colom es va esvalotar i fent un salt es situà damunt de la gorra del xofer. En Domènec de Bellmunt, amatent, s'abraonà damunt del xofer per abastar el colom.

—No es mogui!—cridà En Pallerola. —Auxili!—udolà el xofer.

Estava convençut que l'atraca venia i per poc el popular periodista no es veié detingut.

Comiat de Barcelona al tren de l'Estatut

però, que no hagi conegut adversitats. I es pot dir que les seves lluites ulteriors han estat més contra adversitats que contra veritables adversaris: perquè, quins són els enemics de la República, i amb quina força seriosa compten? Cas que hi fos, amb un any s'hauria revelat; i, de fet, els entrebancs que han pogut posar alguns homes, els uns a la dreta, els altres a l'esquerra, però units per l'odi comú al règim, han estat, ja ho podem dir, efímers i grotescos; però els obstacles que signifiquen els problemes, la resolució dels quals és la raó d'ésser de la República, la qual ha vingut precisament per tallar tota aquella selva d'abusos que feia de camouflage de l'antic règim i li donava, externament, un semblant de normalitat i d'ordre, són d'un ordre molt més difícil de sobrepujar. En primer lloc, per llur natura enverinada; car aquell verí de desordre que va consecrar la monarquia, perillava, subsistint, de rosegat també la República; la química de les revolucions, per evolutives i pacífiques que semblin, ens demostra que es componen de la barreja de dos ingredients: l'ànima de justícia i l'esperit de destrucció.

En segon lloc, per l'enorme quantitat dels problemes a resoldre i les injustícies a desfer; car és impossible de redreçar-ho tot a la vegada, i ningú no vol esperar-se; les mateixes persones que, desenganyades, s'havien tornat meselles sota la monarquia i, tan bon punt establerta la República, s'obriren a l'esperança, i amb ella recobraren llur sensibilitat; però també és ben humà que ningú no s'avingués a esperar-se. Heus aquí una de les adversitats més grans que ha trobat la República, i que ha calgut que vencés; tota la seva tasca és d'anar-les esvaint; la dels adversaris, de valer-se'n.

Però la República segueix la seva ruta, i, ara per ara, no ha trobat entrebanc que la fes trontollar, i quan a la primèria, que és llavors que són més grossos, no l'ha trobat, és molt difícil, gosem dir impossible, que en trobi.

Per primera vegada a dins Espanya, hom ha posat la mà a l'obra gegantina de l'ordenació del Poder, el qual només pot ésser exercit per l'Estat, com a emanació del poble. I a Espanya, tradicionalment des de la falsa unitat dels Reis Catòlics existien tres poders, cap legítim, que s'aplegaven i s'entorpien mutuament, amb l'excusa d'ajudar-se: la Monarquia, l'Església i l'Exèrcit. La Monarquia governava absolutament, l'Església i l'Exèrcit la influïen, desorbitats de llurs actuacions adequades; un dia aquesta situació arribà al paroxisme, i llavors nasqué el famós lema de Dios, Patria y Rey, dins el qual Dios no era Déu, sinó la clerecia; Patria volia dir l'exèrcit, i Rey era sinònim de despotisme.

La República no podia continuar aquest abús; que afeblia el principi de l'autoritat, que constituïa un anarquisme des de dalt i que, en darrer terme, desgovernava i corrompia el poble. Ningú no ha posat en causa l'Exèrcit ni el catolicisme; però la llei de Jurisdiccions ja no existeix, i la religió ha tornat a les consciències. Finalment, a Espanya no hi ha més que un poder, el del poble, i un òrgan: l'Estat.

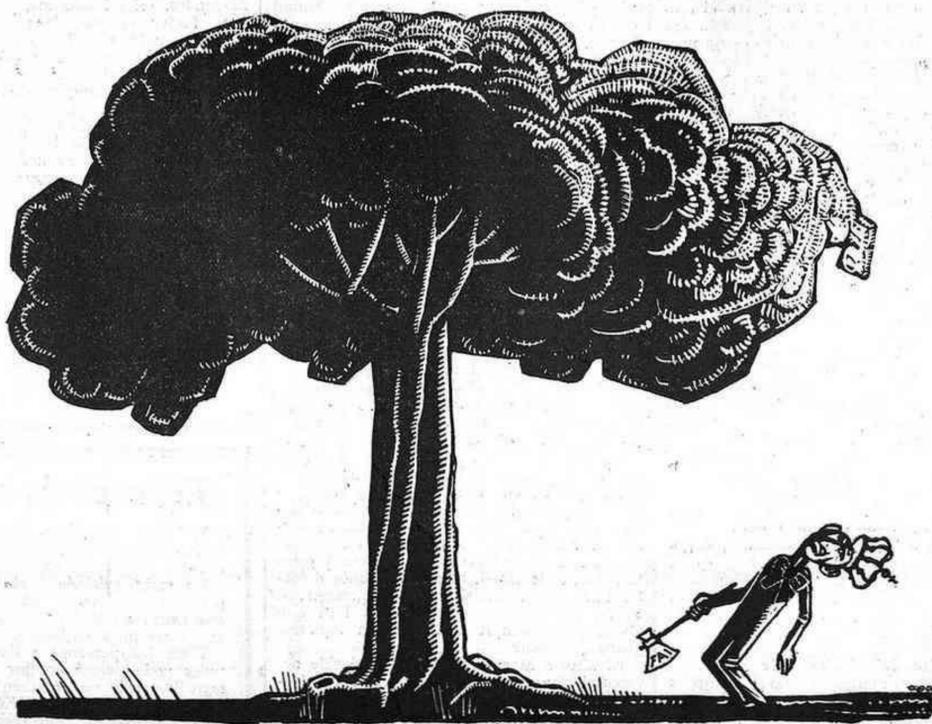
Evidentment, l'obra del govern — entenguem-hi bé, no del règim — durant aquest primer any de República, no està exempta de crítiques. Ha estat una obra formidable, però, no obstant, afinant molt, sempre es poden trobar observacions a fer, de les quals en triarem dues.

Ho diem, primerament, com a catalans: no neguem que s'ha donat un gran pas vers la resolució del problema de la convivència

drid, aviat se'n seguirien desagradables conseqüències, car no pot sortir res de bo de donar a un poble unes lleis civils pensades per a un altre poble, i que són en desacord amb la manera d'ésser de les persones damunt les quals hom vol implantar-les.

Respecte a les qüestions socials, al costat de mesures poc pràctiques i preses a corcuetta, hom ha deixat de banda punts essencials: manca una llei d'associacions obreres; la força enorme que suposa una entitat obrera, no té més reglamentació que una llei vella, pensada per a casinos i sales de ball. Les vagues, no hi ha cap disposició que les situï dins la legalitat; l'únic criteri existent és un projecte de llei de vagues, obra d'Antoni Maura. L'absència de norma, tant a l'un com a l'altre cas, ha donat ocasió a l'enverinament de molts conflictes que s'haurien pogut estalviar i a la subsistència d'aquesta anormalitat dels moviments obrers que durarà sempre, mentre llurs conflictes no trobin camí legal de solucionar-se.

Això vol dir que no tot es fa en un dia i que no es passa de la manca més absoluta de sentit polític a l'educació política impecable en un any; ni en dos; però ja es prou haver començat i haver sentat unes bases sòlides de futures actuacions, damunt de punts essencials; sobretot, d'haver inaugurat la sobirania popular efectiva, i haver donat al poble la única via d'atènyer la majoria d'edat i la salut moral: la plena responsabilitat dels seus actes.

CAP D'ANY DE L'ARBRE REPUBLICÀ
EL POBRE LLENYATAIRE.—La fusta és cada dia més dura; la soca es va engruixint... Ai! que ja no puc més!...

Els dos assalts de l'Ajuntament

1923

El cop d'Estat de Primo de Rivera fou — vostès no ho hauran oblidat — el 13 de setembre de 1923. De totes maneres, l'Ajuntament gairebé popular que en aquells moments també històrics presidia l'inefable marqués d'Allella, no fou substituït fins el dia primer d'octubre. En aquells divuit primers dies de règim de dictadura militar, la vida municipal de Barcelona va seguir el seu curs

Companys i els seus companys al balcó de l'Ajuntament (14 d'abril de 1931)

normal, i si no haguessin estat les reticències que el baró de Viver es permetia en les darreres sessions, hom hauria cregut que la vinguda de Primo de Rivera havia passat desapercebuda a Casa de la Ciutat. De totes maneres, val a dir que l'ambient municipal d'aquells dies no dissimulava una febrosa inquietud. Hom tenia la impressió que allò no podia durar; que l'Ajuntament seria variat en una forma o altra; però en quina?

La *Veu de Catalunya*, en la seva edició del 30 de setembre, es preguntava, en un titular a tota pàgina: *Es promulgarà per decret el projecte de règim municipal d'En Maura?* Unes hores més tard, els fets havien de desmentir aquesta esperança.

Unes hores més tard... L'alcalde de Barcelona, senyor marqués d'Allella es trobava casualment a l'estranger: era a Villa d'Este (Itàlia). Interinament, doncs, ocupava l'alcaldia el primer tinent, senyor Enric Mainés.

A les quatre de la matinada del dia 1 d'octubre, el senyor Mainés dormia el son dels justos en el seu pis del número 24 del carrer de Balmes. Dos minuts després, el senyor Mainés ja no dormia. Uns cops furiosos a la porta havien desvetllat tota la casa. Una criada, amb la veu alterada per la por i per la son, deia a la porta de la cambra de l'alcalde encara accidentalment aquestes paraules singulars:

— Senyoret!... La policia... La policia... Era, efectivament, la policia. Uns agents que, amb els mals modors habituals, lliuraven a l'empijamat senyor Mainés un ofici signat pel governador general Lossada, que deia: *Sírvase convocar para las doce en punto la Junta Municipal de vocales Asociados, para un asunto de su incumbencia.*

Para un asunto de su incumbencia... Què seria? De moment, al senyor Mainés li va passar la son. Després, es penjà al telèfon i parlà amb algú... A les sis del matí, els urbans que hi havia a Casa de la Ciutat presenciaven bocabadats la intempestiva arribada del senyor Mainés, al qual acompanyaven el secretari de l'Ajuntament, senyor Claudi Planas i el cap de cerimonià senyor Manuel Ribé. Els tres personatges s'instal·laren al despatx de l'Alcaldia, i es disposaren a resoldre el trencaclosques que els havia ofert graciosament el general Lossada. Quin propòsit s'amagaria darrera l'absurda convocatori dels vocals associats? Mirat des de l'esglai de la història que ocupem en l'actualitat, aquesta desorientació dels tres personatges municipals ens sembla una mica pueril. Telefonaren a alguns Ajuntaments de Catalunya per informar-se de si també havien rebut l'estranya convocatori... Alguns, contestaren que sí; altres, que no.

Dos nous personatges entraren al despatx de l'Alcaldia: els senyors Miquel Vidal i Guardiola i Josep Maria Pi i Sunyer, els quals s'uniren a les tasques de recerca i d'anàlisi de l'alcalde accidental i company. A l'últim, el senyor Pi i Sunyer es va donar un cop al front, i va dir: «Ja ho tinc!»

— Aquesta convocatori de vocals associats — va explicar — deu ésser perquè volen anular aquests concerts de fruites, verdures, ous i volateria y casa que anem a fer...

els escons, agafaren el barret, i marxaren mansament escales avall. Només una veu, la del senyor Antoni Prim, que assistia a la sessió en qualitat de vocal de la Comissió d'Eixampla, va remugar, baix baixet: «Jo no marxaria!» I, amb un gest nerviós, s'estirava les llargues patilles... (Unes setmanes més tard, el senyor Prim s'havia convertit en un frenètic defensor del Director.)

Un cop sortits els regidors, el general Lossada, adreçant-se als secretaris, va demanar:

— *Veamos la lista de estos señores vocales que quedan. El alcalde tiene que ser el de más cultura. A ver: ¿quién hay?*

Li respongué En Pi i Sunyer:

— *Hay el señor Puigmarí, el señor Banqué, pero ese es catdrático...*

— *Pues éste! — féu, categòric, el general.*

I el senyor Banqué fou elegit alcalde.

Acabada la sessió, un periodista preguntà al general Lossada:

— *No se procederá a la detención de los concejales que han cesado?*

— *Esto dependerá del arqueo.*

El dia següent, el senyor Banqué, com alcalde, hagué de fer el primer lliurament. Era de cent pessetes. El bon home hi oposà molts obstacles.

— Hem de fer estalvis, hem de fer estalvis... — deia, amb una mansa tossuderia.

En sortir del despatx, el senyor Claudi Planas resumí la situació amb la següent frase: «Estem ben fumuts!»

Quatre o cinc dies més tard, el senyor Banqué rebia un anònim que deia: *Banqué, eres un idiota. Puedes hacer lo que quieras, pero si te metes con los funcionarios municipales, morirás.* Firmava: *La Comisión.*

El senyor Banqué s'esgarrià.

Quinze minuts després entrava al Govern civil i presentava la dimissió irrevocable d'alcalde de Barcelona.

1931

Com s'ha vist, l'assalt de l'Ajuntament, l'any 1923, va agafar desprevingut a tothom. Ens serà permès de dir que l'any passat va succeir si fa no fa el mateix?

Els presents varen trobar que l'explicació era magnífica i satisfactoria. De totes maneres, enviaren al Govern civil l'empleat senyor Cuartero amb la missió d'olorar el que passava. El senyor Cuartero olorà abundantment i tornà amb una explicació plausible:

— Allà, no saben res. Sembla que sí, que es tracta d'això dels concerts...

A les onze començaren d'arribar a la Casa Gran regidors i vocals associats. Per què dintre era aquella convocatori? A la Diputació tampoc sabien res. A un quart de dotze es presentà el coronel senyor Martínez i Martínez, el qual féu lliurament a l'alcalde d'un ofici del general Lossada que ordenava que fossin posades a disposició de l'esmentat coronel totes les oficines municipals. A la porta de cada oficina es si-

Concert per la Banda Municipal, després de proclamada la República

tuaren dos guardies de seguretat, que no deixaven entrar ni sortir a ningú. Les ordres, sobretot, eren rigoroses perquè cap paper no sortís de Casa la Ciutat.

A les 11'40 entraven a la plaça de Sant Jaume tres camions plens de policia. Més policia, d'aquesta de cavall, ocupava el centre de la plaça. Tota aquesta parada era destinada a donar relleu a la solemne aparició del governador, general Lossada. No es féu esperar; pocs moments després, arribava acompanyat del seu ajudant, del cap de policia senyor Hernández Mailloles i d'alguns altres militars.

Pels amples corredors de Casa de la Ciutat va passar aquella ventada característica que inaugura els temporals.

Les botes del general Lossada ressonaven per l'escala i uns instants més tard entraven al despatx de l'Alcaldia, que es trobava ple de gent. El barbut general fou rebut per un silenci imponent. No s'oià ni aquella mosca d'aquests casos. Es va assegurar; posà, pausadament, una cama sobre l'altra i, allargant un paper al senyor Mainés, li va dir:

— *El gobierno manda esto.*

El senyor Mainés, molt pallid, va llegir l'ofici. I segons conta *La Veu* d'aquell vespre (que, per cert, era el primer número que sortia amb el nou format gran) «va de cantar el cap amb senyal de resignació».

Ningú dels presents, llevat de l'alcalde i del general, no sabia que deia aquell paper. El misteri continuava... El silenci fou interromput per la veuessa d'En Lossada:

— *Está bien. Vamos a la sesión.*

Va començar la sessió, presidida pel governador. Als escons, seien els regidors i els vocals associats. A la taula de secretaris, seien els senyors Planas i Pi i Sunyer. El general allargà un ofici al secretari i li va ordenar:

— *Lea.*

— *Por orden del Gobierno de S. M. — recitá el señor Planas — quedan disueltos todos los Ayuntamientos, que serán substituidos automáticamente por las Juntas de Vocales Asociados.*

I el general Lossada:

— *Va lo ven ustedes. Han cesado en sus cargos de concejales. Pueden retirarse.*

I els regidors, sense dir piu, abandonaren

lament. Per això, quan cap allà a les onze va arribar el senyor Mainés (altra vegada el senyor Mainés!) i a dir, amb un aire molt natural, a En Josep Maria Pi i Sunyer: «Pi, hem de tractar d'un assumpte...», aquest li va respondre:

— Em sembla que no valdrà la pena! Poc després de les dotze, uns crits que pujaven de la plaça es feren sentir al despatx de l'Alcaldia:

— *Ja vénen! Ja vénen!*

Una «carrossa» improvisada

Una variant — molt variant — d'aquella ventada de 1923 que abans hem intentat descriure, va córrer de cap a cap dels amples corredors... El senyor Martínez Domingo estava ocupat amb allò que en diuen la firma. L'entrada d'un grup de quaranta persones, que capitanejava En Lluís Companys, li va interrompre la feina. (El grup revolucionari el formaven solament uns quinze; els restants, eren empleats municipals que s'hi afegiren, ja dins de la Casa de la Ciutat.)

— *S'ha proclamat la República — digué En Companys — i venim a possessionar-nos de l'Ajuntament.*

— *Esperem que acabi de firmar — contestà l'alcalde.*

Posà unes quantes signatures, d'un traç no tan segur com les primeres, i després digué:

— *Bé: no tinc inconvenient a lliurar la vara, si és que la República està legalment constituïda. Però com que d'això no n'estic segur, ni hi ha cap ordre que m'ho acrediti, jo no els puc donar la vara; en tot cas, seran vostès que me la pendran.*

Un empleat municipal, anomenat Ortega, que assistia a la cerimònia, donava uns grans cops de puny a la taula i, al mateix temps, en fornía la següent satisfactoria explicació:

— *Ha arribat l'hora de les violències!*

El feren callar. Seguí un moment de dubte. La vara jeia al mig de la taula, al seu lloc de sempre. (Ara sembla que el doctor Agudé ha trencat amb aquesta tradició. Serà una mesura de prudència?) Finalment, l'Aragai es va decidir: agafà la vara i la donà a En Companys.

— *Té, Lluís: ja ets alcalde.*

I ho era, efectivament!

El senyor Mainés, el senyor Mainés dels tristos destins, va tocar l'espall de senyor Martínez Domingo:

— *Anem-nos-en, don Antoni?*

Varen marxar en mig de la naixent cridòria republicana. Tot el que en 1923 fou silenci, por i ordre, en 1931 fou alegria, xivarri i desordre. El poble s'apoderava materialment de la Casa de la Ciutat. Tot eren abraçades, crits i cançons. Per tots els recons florien escenes de patologia política. Però una noble emoció ho embellia tot.

Anaren arribant els nous regidors. En Casanoves féu dues hores tard per ésser alcalde... En Companys donava ordres. I tots els companys d'En Companys...

A les quatre de la tarda s'improvissà un dinar al despatx de la Comissió de Foment, presidida don Francesc Macià. Entre plat i plat, quinze abraçades i vint adhesions... Allà mateix es redactà el manifest al poble de Barcelona. Havent dinat, es constituïa el nou Ajuntament i era nomenat alcalde el doctor Agudé.

Com en 1923, s'havia escollit la persona de més cultura.

Cap al tard, el senyor Ribé tingué un tendre record per al comte de Güell.

— *Què fem? L'avisem?* — preguntà.

La resposta fou d'En Pi i Sunyer:

— *Posi-li un telegrama que digui: Proclamada República. Regrese en tercera.*

JOSEP MARIA PLANES

Victimes dels nervis

Moltes persones no encerten a dominar-se i són víctimes de llurs nervis.

La sang aviciada i el cos afeblit per manca de repòs i excés de treball són causa de la irritabilitat nerviosa que tants mals engendra.

Totes les persones tediades i abatudes poden recobrar llur vigor prenent l'energic reconstituent FOSFOGLICO-KOLA DOMENECH.

Aquest producte, que recomanem els metges per la seva científica fórmula, dona a l'organisme els elements necessaris per a una ràpida tonificació.

L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS — Recordo l'època heroica de l'Institut, ara que aquests dies hem parlat molt de la «mostra acadèmica» amb motiu d'haver-hi ingressat Carles Riba. L'època heroica de l'Institut, quan el senyor Prat li va donar forma, i quan En Josep Pijoan va anar a Itàlia fugint de la seva ombra com els gats. Aleshores la gran sala de la Biblioteca de Catalunya estava a mig fer, i cada dia arribaven carretades de llibres de les cinc parts del món. Hi havia quatre noies que treballaven en el catàleg, i tot d'aficionats i persones de bona fe que es bellugaven pels golfes i anaven bruts de pols bibliogràfica, que és la pols més enquistada i que costa més de rentar. En Jordi Rubió em penso que encara no era bibliotecari del tot, però treballava com un negre. En un despatx que semblava una capsa de cigars havans, hi havia Eugeni d'Ors, disfressat de Gavarni o de Dumas fill segons els dies, amb un ram de roses damunt de la taula i amb els espectres de la filosofia arrapats a l'esquena. Eugeni d'Ors es passava els dies de la cabellera i anava assajant i complicant el seu posterior maquilatge. Jo anava a l'hora de plegar la feina a destorb ar tothom una mica, a fumar i festejar amb una veïna del carrer del Bisbe. Sortiem amb l'Eudald Duran Reynals, l'Agustí Calvet i En Francesc Martorell. En Calvet, l'actual Gaziol de *La Vanguardia*, aleshores va començar a usar aquest nom en unes cròniques que va publicar des de París a *La Veu de Catalunya* i que ens varen fer un efecte fantàstic. En Calvet era un xicot d'un humor que no s'acabava mai, comentant totes les coses que passaven en les diverses seccions de l'Institut. Em penso que és ell el que va descobrir que en un berenar de tortells i vi ranci i panallets del Forn de Sant Jaume, ofert a un savi alemany, el doctor Rubió i Lluch, distret i no veient-hi gaire, va menjar-se un clavell de color de rosa.

La Secció Històrico-arqueològica era la més pintoresca; el senyor Miret i Sans, que duia les americanes més llargues que s'han tallat en aquest país, i a més a més no es descaidava mai un bastó de bambú i una flor al trau, donava a les reunions un aire mundà, que contrastava amb el del senyor Botet i Sisó, que era menut, trist i ratat i tenebrosament arqueològic. Don Antoni Rubió i Lluch duia barret de mitja copa, i el senyor Puig i Cadafalch encara portava corbata d'artista i es barallava una mica amb tots.

La Secció Filològica era la més olla; ja presidia mossèn Antoni Maria Alcover, que encara no s'havia barallat amb el país i encara guardava aquella famosa «calaixera» que va donar tant que parlar. Mossèn Alcover era un personatge popular, gras i anacrònic; el seu cap — ell en deia «els carabassos» — semblava que hagués madurat entre les faves, els ametllers i les taronges. A la Secció Filològica, Josep Carner i mossèn Clascar hi donaven un gran to. Carner vivia la seva indumentària poètica més alarmant, i l'època més fresca de faècies i acudits. Mossèn Clascar, amb els seus maxillars rurals i el nas una mica esclafat dintre del qual s'avellutaven les sonoritats de la seva veu, contestava amb un realisme bíblic les agressions alambinades de Josep Carner. La Secció Filològica tenia un aire clericalíssim, de menjador de rector de fora: Pompeu Fabra era la nota més laica i més britànica del conjunt. Les reunions sempre acabaven menjant llimadures, i En Carner no es treia mai aquell gran puràs de la boca, només que per engolir un carquinyoli.

La Secció de Ciències era la més grisa i la més desconcertant; quan passava un senyor que no sabem qui era, amb mitenes o amb coll de cel·lulosa, fatalment pertanyia a la Secció de Ciències. Els que remanaven les cireres d'aquesta secció, eren Eugeni d'Ors i el doctor Terrades. El doctor Terrades, havíem convingut que era l'home més savi del país; no deixava de somriure, però, i de recitar de tant en tant un vers de Racine amb un cert cabotinatge que no li anava gens malament. A la Secció Filològica hi havia també don Joan Maragall, que estava molt delicat i es va morir quan tot just començava a funcionar l'Institut. A don Joan Maragall el vaig veure pocs matins a l'Institut; la darrera vegada que el vaig saludar en aquella casa, duia un barret ample, de color de plom, i parlava amb una veu feble, ja molt atacada per la malaltia. Don Enric Prat de la Riba venia molt sovint a donar-hi un cop d'ull. Ell estimava l'Institut i en comprenia tota la importància. Nosaltres saludàvem el senyor Prat amb un gran respecte; em penso que cap home d'aquest país no ens ha inspirat un respecte tan serè, tan amable i tan especial com el que ens inspirava Prat de la Riba... I tot això passava en l'època heroica de l'Institut d'Estudis Catalans.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

SASTRERIA CAMISERIA F. VEHILS VIDAL
Plaça Universitat, 7
Portal de l'Ange, 34

Rebudes les darreres novetats del país i estranger. — Tall i confectionat insuperables, a preus sumament BARATS

NOVETATS EN CAMISES
FIGO
BARCELONA
Jaume I, 11
Tel. 11655

Compañía General de Tranvías
Verificados en 1 del corrent mes els sorteigs per a l'amortització de les Obligacions al 4 per cent emeses per aquesta Compañía, han resultat amortitzades les 490 corresponents als mateixos, i qual numeració és la següent:

400 Obligacions de l'Emissió del 30 d'abril de 1906 : 28 sorteigs

161 a	170	501 a	510
511	520	881	890
2,171	2,180	2,951	2,960
3,141	3,150	3,271	3,280
3,831	3,840	4,041	4,050
4,051	4,060	4,311	4,320
4,801	4,810	4,891	4,900
5,111	5,120	5,411	5,420
6,001	6,010	6,041	6,050
6,071	6,080	6,241	6,250
6,351	6,360	6,401	6,410
6,881	6,890	7,881	7,890
8,311	8,320	8,851	8,860
9,411	9,420	11,121	11,130
12,431	12,440	12,601	12,610
13,391	13,400	13,851	13,860
14,411	14,420	14,481	14,490
14,811	14,820	15,431	15,440
15,701	15,710	16,231	16,240
17,191	17,200	17,661	17,670

90 Obligacions de l'Emissió de 10 de Juliol de 1909 : 23 sorteigs

18,341	18,350	18,701	18,710
19,281	19,290	19,421	19,430
19,961	19,970	20,051	20,060
20,851	20,860	21,081	21,090
21,991	22,000		

Des del dia 1 de maig propiament serà pagat el capital de les dites Obligacions, a raó de 500 pessetes cada una, deduint pessetes 21'25 pels impostos del Tesor. El pagament es farà a la S. A. Arnús-Garí, Banca Arnús y Crédito Lyonnais, Barcelona, 5 d'abril de 1932. — El Director, ALFRED ARRUGA.

PARAULES TRANSCENDENTALS

El fons econòmic de la llibertat

Pere Coromines ens ha facilitat algunes dades per a millor comprendre els Informes A i B de la Ponència Econòmica de l'Estatut de Catalunya. Creiem que en els moments actuals les paraules de l'illustre diputat, que junt amb Rafael Campalans i Guillem Virgili han representat Catalunya en la Comissió, tenen un màxim interès i actualitat.

—Essencialment tot el que jo pugui dir-vos està comprès en l'Informe B de la Ponència i en aquella part de l'Informe A que, com es diu en el primer dels dits informes, nosaltres podríem subscriure. Els resultats són els mateixos a fi de comptes. El primer punt de discrepància és però essencial. En l'Informe A s'ha pres com a terme de comparació les dades de l'any 1930 i no, com creiem més lògic, les dades comparatives d'un termini de quatre anys per exemple. És clar que contra aquest criteri es pot dir que l'augment successiu d'ingressos i despeses duria a conclusions contradictòries i irrealistes. Però en aquest cas, era molt més lògic pendre com a terme de comparació l'any 1931, les dades relatives al qual han estat ja publicades per la Intervenció General de l'Administració de l'Estat.

«Un altre punt essencial de disconformitat està en l'apreciació de les despeses que hauran d'ésser a càrrec de la Generalitat. Cal comprendre entre aquestes no solament les que es deriven del comés que li confereix l'article 13 de l'Estatut, sinó, demés, les que s'han de derivar de les funcions determinades en l'article 11, ja que no es comprèn, per exemple, que les Corts Espanyoles fessin una liquidació especial per la part que correspongui a Catalunya en les despeses de l'aplicació d'una llei general de tot el país. Però tot això són detalls que no ens han de fer apartar la vista de la qüestió principal.

«No podem acceptar l'estat actual com a base perpètua d'una liquidació. Podem admetre que Catalunya pagui el 20 per 100 de tot el que paga Espanya en aqueixes contribucions que l'Estatut reserva a la nostra hisenda, perquè ara, en el dia d'avui, tal vegada sigui veritat que aquesta sigui la proporció de la nostra riquesa. Podem reconèixer que també en el dia d'avui, i per la mateixa raó, l'Estatut ens dediqui el vuit per cent del que gasta en tot Espanya en els serveis que l'Estatut reclama per a Catalunya. Però no podem admetre que aquesta sigui una base justa per a una liquidació duradora, o l'Estatut que anem a fer, si no és etern, és per un temps indefinit.

—Així el fons de la qüestió està en la disparitat de la situació econòmica catalana amb la de la resta d'Espanya?

—Exacte. El mal ens ve del delictiu d'ésser un poble, comparativament amb altres regions espanyoles, massa ric. En el presupost actual molts dels serveis d'Estat a Catalunya són pagats per les Diputacions i pels Ajuntaments, al revés del que passa en altres parts d'Espanya, on l'Estat manté

serveis de caràcter local. Aquí el que hem volgut ens ho hem fet i ens ho hem pagat. Però pendre al peu de la lletra els resultats en diners de la present situació per a acceptar-los com a liquidació definitiva, és cometre contra Catalunya una injustícia que no podem acceptar.

—O sigui que el diner no sempre és una bona base de pagament.

—Això és. Per això considero indispensable que no se'ns pagui en diners sinó en matèria imposable, prou elàstica perquè en

Pere Coromines

el temps a venir i amb el nostre esforç la puguem fer base d'una nova justícia. Si els 134 milions de pessetes que demanem per a pagar les despeses actuals ens les paguen en pessetes, tindrem una vida local de país pobre pagada a preu de país ric. Les nostres condicions socials, els preus dels lloguers i dels salaris i de les coses no ens permeten d'organitzar ni unes escoles ni una justícia ni un ordre públic ni unes obres públiques amb la xifra miserable que avui destina l'Estat a Catalunya. La nostra única esperança d'europeïtzació consisteix en la possibilitat de constituir una hisenda pròpia que ens permeti de pagar els catèdrats, els jutges i els serveis sanitaris i els d'ordre públic, a preus que s'aduguin amb la nostra vida econòmica.

—Però les contribucions que ens cedeix el dictamen...

—El dictamen de la Comissió econòmica és inacceptable. Ens cedeix la contribució territorial i la contribució industrial. I això fa una massa elàstica de 89.000.000 de pessetes. Però cal tenir present que els 47 milions de la contribució industrial aquest any mateix es reduiran notablement perquè una grossa part de la massa imposable passarà a l'impost d'utilitats. Si ens resten 60 milions de pessetes (sense comptar que la resta de la contribució industrial un dia o altre haurà de desaparèixer perquè es continuarà i s'ampliarà la reducció que ja sofreix aquest any), encara que per una més bona administració doblem el producte tributari d'aquesta massa imposable, no arribarem més que a 120 milions de pessetes. I amb això ni aquí ni enlloc del món es paguen els serveis de cultura, de sanitat, d'ordre públic i d'administració de justícia d'un poble europeu de tres milions d'habitants.

—Resta la caritat de l'impost del timbre.

—Sí, ja ho sé que ens volien dar un tant per cent del producte del timbre. Però aquest impost no dependrà mai de la nostra bona o dolenta organització. De més a més el timbre és un procediment de cobrament i no un impost. I aquest procediment pot variar de tantes maneres que no solament pendri en el futur tota elasticitat, sinó que es precipiti en franca decadència. En efecte, no té cap solta que dem el nom d'impost del timbre al producte del monopoli de les cartes de joc; ningú no ens pot assegurar tampoc que les llicències i les operacions de borsa i la introducció de tabacs estrangers ni aquests nou milions de pessetes que es cobren a Catalunya en diners (no en timbres, en diners) seguiran gaire temps rebent el nom de timbre. La conducta que l'Estat segueix amb les Províncies Basques, on ha desnaturat del tot l'impost d'utilitats per a sostreure a aquelles províncies el seu cobrament, ens aconsella no admetre quantitats que ens hagi de liquidar cada any una Administració central que no podem esperar que sigui amb nosaltres més amable.

—Així si el criteri de la Comissió prevalgués...

—Cal que els homes que dirigeixen l'opinió a Catalunya es capacitin d'això. Avui l'Estatut ja és a la Constitució. Si no l'obtenim ara, la Constitució fa possible que el guanyem un altre dia. El desastre que representaria aquesta suspensió, per gran que fos, no ho fóra tant com l'acceptació per Catalunya d'un Estatut estrangulat, d'una hisenda que deixaria morir en les nostres mans això que ens ha costat tants dolors. Això fóra tant com convertir en nova causa de lluites i de revoltes l'instrument que no podem admetre si no serveix per la nostra llibertat.

Tota la freda emoció dels números ha desaparegut. Pere Coromines ens parla ara amb la cara aflamada dels seus millors temps de joventut. La seva emoció se'ns encomana i ens fa comprendre tota la transcendència de les paraules que segueixen.

—El mateix que vaig a dir-vos ho he dit a Bello, president de la Comissió, a Lerroux, als ministres, al mateix Azàña. Cal que aquí i allí tinguem present que cada cop que Catalunya demani demanarà i demanarà més. Jo no voldria que els meus judicis deixessin una ombra de dubte. Jo no aconsello a Catalunya que accepti l'Estatut si no té una base econòmica més ampla que la del dictamen de la Comissió. No vull que temps a venir el meu país em pugui retreure que no he parlat prou clar. Arribo fins al punt de dir que jo no acceptaria cap responsabilitat política en una situació que no es basés en una liquidació més justa de les facultats contributives de Catalunya.

J. F. VIDAL JOVER

Mirant a fora

Una interrupció

A Frankfurt es celebra un miting en el qual ha de parlar Hitler (això té lloc abans de diumenge). El cap-dels nazis engega el seu discurs, parlant de les desgràcies que ha patit Alemanya des del començament de la guerra.

—I, a més a més, qui és responsable de la guerra? — exclama patèticament, fa una pausa i ell mateix respon a la pregunta: — Els jueus!

Una veu s'alça al fons de la sala, que diu clarament:

—Jo trobo que són els ciclistes.

Tothom es gira cap a l'interruptor, i Hitler, sorprès, pregunta:

—Per què els ciclistes?

I l'interruptor respon:

—I per què els jueus?

El més divertit és que la història és autèntica.

El programa sexual de Hitler

Hitler, previsor, ja ha establert un programa per a la salvaguarda de la raça germànica, programa que es començarà a posar en pràctica quan vingui el «Tercer Reich». Un tal Darré, home de raça vagament germànica, té una col·laboració important en l'establiment d'aquest programa, un resum del qual donem a continuació.

Es crearà un Institut encarregat d'examinar l'ascendència de les xicotes que s'hagin de casar. Només tenen dret a casar-se amb homes alemanys les dones en les quals els melges constatin prou sang germànica per reproduir fills ben alemanys. Segons Darré, un important tant per cent de dones alemanyes tenen «mala sang eslava» a les venes i, per tant, no poden procrear alemanys purs.

El «Tercer Reich» vol establir quatre classes de dones. La primera comprèn el 10 per 100 de la població femenina; les dones pertanyents a aquesta classe són de pura sang germànica i formen la «noblesa alemanya». La segona classe és formada per dones de sang lleugerament barrejada; poden casar-se, però no amb un home de la «noblesa». Les dones de la tercera classe, de sang ja més impura, poden casar-se, però no reproduir-se, condició a la qual s'obliguen, mitjançant compromís formal i signat, abans del matrimoni. La quarta classe comprèn dones de sang declaradament estrangera, que no tenen ni el dret de casar-se amb un alemany.

El més probable és, però, que totes aquestes disposicions del legislador Hitler no tinguin cap compliment en la realitat.

El comte Czernin

El comte Czernin, que ha mort fa pocs dies a la seva propietat de Moràvia, havia estat un dels negociadors de Brest-Litovsk. S'hi mostrà d'un perfecte desdeny envers els representants dels soviets, sobretot envers Trotski, a qui solia anomenar «aquest jueu místic». Un dia Trotski exclamà:

—Per més que feu, la veritat regnarà en el món.

—Quina veritat? — l'interrompé Czernin. — La d'avui o la de demà?

—La que obeeveu avui, que sorgeix avui i que triomfarà demà — fou la rèplica de Trotski.

Mandra

Darrerament, el cèlebre Tristan Bernard assistia a una amistosa discussió, entre gent de teatre, sobre els procediments d'execució capital en diferents països. Bernard callava, ensorrat en una confortable butaca de cuir. Un dels presents va demanar-li la seva opinió.

—El que jo prefereixo? — va fer amb indolència. — Déu meu, quines preguntes! Em sembla que la cadira elèctrica dels americans.

—I per què?

—Perquè s'hi està assegut.

Si vol un bon traje confeccionat sempre

Sastreria MODELO

Rambla Canaletas, 11

ARA FA UN ANY

Madrid, 14 d'abril

Intentaré d'arreglar uns records sobre la proclamació de la República a Madrid. La perspectiva d'un any asserena les coses, i allò que fou viscut càbdicament pren una voluntat de perspectiva. Amb tot, no sé estar-me de revureu aquelles escenes com un film frenètic, difícil de concretar.

Recordaré que a dos quarts de quatre sortia de casa meua per anar al meu cafè del passeig de Recoletos. (Perquè a Madrid hom ha de sotmetre's al jou del cafè si no vol viure sol. El cafè — millor dit, la tau-

ningú no volia abandonar la insígnia enarborada. Davant de Palau un piquet de la guàrdia civil simulava càrregues, perquè la gent no assaltà el Palau. L'atenció de la gent, però, es polaritzava a la Puerta del Sol. L'entusiasme esdevenia un paroxisme indescriptible. Els soldats s'arrencaven les corones dels uniformes, i un camió immens, ple de gent, travessava els carrers, encimbellat per un soldat d'infanteria, un aviador, un mariner i un oficial, enarborant una immensa bandera republicana. S'anava

Al ministeri de la Governació, a les 18 hores del 14 d'abril de 1931

la del cafè — esdevé una necessitat absoluta. En passar per davant de la redacció d'El Sol, em sorprengué una gentada; eren els obrers dels tallers que sortien al carrer amb grans mostres d'alegria.

—Diuen que l'aire tan vivit de rumors sensorials que tot allò que succeïa el feia encara més tens; però sense llevar al nou succés tot l'aire de rumor màgic i imprecís. Per bé que hom mastegava literalment la República en l'ambient polític, havia de tenir sempre l'aire d'una cosa explosiva, i per tant, inesperada.

I fou en enfocar Recoletos, de cara a la Cibeles, quan vaig veure la primera bandera republicana hissada en un edifici oficial. Era la bandera que havien posat els empleats de correus i telègrafs al Palau de Comunicacions. Arrenglerats a la porta, una quarantena de guàrdies civils a cavall es captaven en una actitud pacífica.

La notícia circulava ràpidament. Ben aviat la ciutat s'inundà de gent. Taxímetres i cotxes particulars s'ompliren de multitud bulliciosa agitant banderes — aquelles banderes improvisades amb bastons i xals de noia! Una gentada immensa envaïa els carrers presa d'un nerviosisme jubilos. No es sabia ben bé el que passava. Per instint hom es dirigia a la Puerta del Sol, clau i cor de la ciutat. Allà hi havia una generació immensa, àvida i expectant.

A les quatre La Voz publicà una edició extraordinària que fou arrabassada materialment de les mans dels venedors. A la primera pàgina hi havia un rètol amb lletres de pam: «DEBE CUMPLIRSE LA VOLUNTAD POPULAR, Y PRONTO».

Aleshores la gentada es dirigí vers el Palau d'Orient. Els carrers Arenal i Mayor palpitaven de crits i de banderes. La gent vitorejava fins a esgargamellar-se. Un capellà fou conduït «en hombros» en besar una bandera republicana. Hom feia penons amb els retrats dels capitans Galán i García Hernández. En arribar a la plaça d'Isabel II, el diputat Ovejero aturava els automòbils demanant una bandera republicana per a hissar-la a la Diputació. Però

no volia abandonar la insígnia enarborada. Davant de Palau un piquet de la guàrdia civil simulava càrregues, perquè la gent no assaltà el Palau. L'atenció de la gent, però, es polaritzava a la Puerta del Sol. L'entusiasme esdevenia un paroxisme indescriptible. Els soldats s'arrencaven les corones dels uniformes, i un camió immens, ple de gent, travessava els carrers, encimbellat per un soldat d'infanteria, un aviador, un mariner i un oficial, enarborant una immensa bandera republicana. S'anava

—No se ha ido, le hemos echao!

La Puerta del Sol era un poble en ebullició quan arribà el Govern Provisional al Ministeri de Governació. Entrà per la porta del darrera, oberta després d'uns cops energics. La guàrdia civil, de servei, intentà, vacilant, oposar-se a l'entrada d'aquell grup d'homes decidits. Fou aleshores quan Miguel Maura donà el crit de:

—Paso al Gobierno de la República!

El piquet presentà armes. La revolució havia triomfat. Els fanals s'encenien sobre els milers i milers de rostres exaltats. No es sabia el que passava a Palau. Es tenia una idea clara que la victòria era arribada. Els rètols mòbils lluminosos de la Puerta del Sol feien rodar una cinta de bombetes elèctriques on es llegia centenars de vegades el visca al nou règim. Passaven les hores i el poble reclamava a crits la presència del Govern Provisional. Hi havia una impaciència frenètica per veure els cabdills. Però l'hora era difícil i carregada d'urgències. Finalment, va aparèixer el nou Govern. Els crits ofegaven les paraules dels seus components. Alcalá-Zamora ressaltava el seu gest de patriarca. Miguel Maura extenia la seva mà llarga sobre la multitud.

—Permaneced vigilantes!

El rei, efectivament, no era fora. La victòria podia transformar-se en derrota. Les veus, però, li feien una muralla de tenacitat magnífica. I l'endemà, sota un cel radiant, els guàrdies civils ordenaven un poble presidit per un seny magnífic. L'entusiasme popular es destriava en cançons. Els tramvies s'enguirllandaven de banderes i de multitud. Els marrecs feien etern l'himne sonsonet de la victòria:

—No se ha ido, le hemos echao!

G. D. P.

FOMENTO DE OBRAS Y CONSTRUCCIONES

(Societat Anònima)

S'assabenta a tots els senyors accionistes d'aquesta societat que des del dia 11 al 20 d'abril del corrent any, ambdós inclosiu, i en el successiu els dijous de cada setmana no festius, d'onze a dotze, a la Caixa d'aquesta societat (carrer de Balmes, 36) i a casa dels banquers senyors Fills de F. Mas Sardà (Rambla del Mig, 1) i Soler i Torra Germans (Rambla dels Estudis, 13) tots els dies laborables, es farà el pagament, contra el cupó número 58, del saldo de trenta pessetes per acció, lliures d'impostos, que amb les trenta lliurades a compte, lliures també, fan el dividend del 12 per cent acordat repartir en la Junta general celebrada el dia de la data.

Barcelona, 29 de març de 1932
El Secretari,
TOMÀS RIERA I SANS

Sociedad Tranvia de Barcelona, Ensanche y Gracia

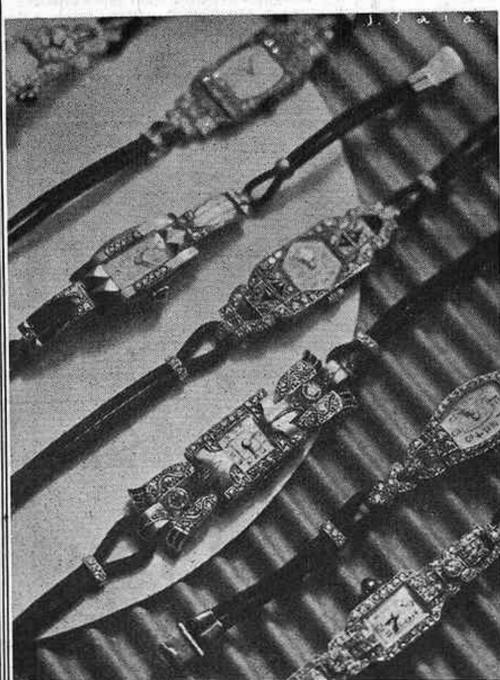
Emissió de 18 d'abril de 1913
19.º sorteig

En el sorteig del 1 del corrent mes han resultat amortitzades les 80 Obligacions 4 per cent següents:

26 a	30	2.711 a	2.715
156 »	160	2.976 »	2.980
566 »	570	3.811 »	3.815
1.011 »	1.015	3.921 »	3.995
1.941 »	1.945	4.681 »	4.685
1.971 »	1.975	4.956 »	4.960
2.006 »	2.010	5.036 »	5.040
2.131 »	2.135	5.471 »	5.475

Els interessats podran cobrar l'import de les dites Obligacions, o sigui la quantitat de 500 pessetes per cada una deduïnt 17'25 per impostos del Tresor, des del dia 1 de maig propinent a les següents cases de banca: **BANCA ARNÚS, S. A.; S. A. ARNÚS GARÍ i CRÉDIT LYONNAIS**, mitjançant lliurament dels títols.

Barcelona, 5 d'abril de 1932
L'Administrador Delegat,
ALFRED ARRUGA

RELOJERIA

El millor en mecanisme de fabricació suïsa en models creats i executats per

J. ROCA

JOIER Rambla del Centre, 33 - Passatge Bacardí, 2

EL CINEMA

EL CINEMA A LA UNIVERSITAT

Un curs de cinema

La idea d'introduir el cinema, com a fet artístic i documental i com a teoria estètica, a la Universitat, portà Guillem Díaz Plaja a presentar al Congrés Hispanoamericà de Cinematografia, una ponència en la qual, reproduint en part una nota apareguda ací mateix amb el títol *El cinema i la Universitat*, exposava aquest desig, ensems de realitzar aquesta articulació del cinema dins el funcionament de les assignatures universitàries.

No creiem necessari insistir sobre la importància d'aquest tema. L'enorme transcendència social del cinema, el seu valor com a instrument pedagògic, la seva maduresa actual que invita a prendre'l en consideració en la teoria de l'art, són fets tan evidents que cal més aviat sorprendre's de la lentitud amb què els centres docents en prenen consciència.

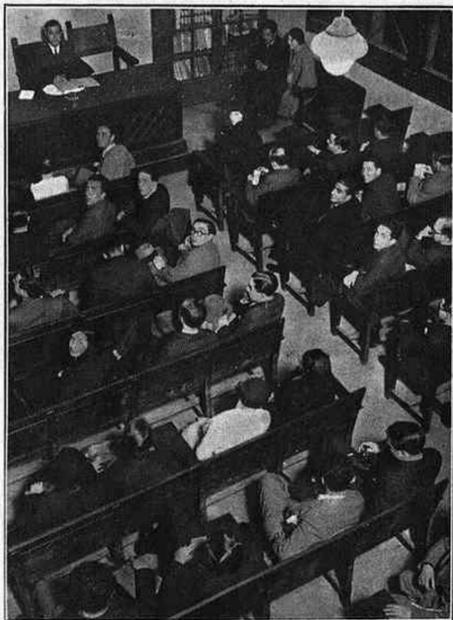
A fi de passar de les paraules als fets i de donar tot seguit una sensació clara de la possibilitat del seu projecte, hem vist Guillem Díaz Plaja organitzar un autèntic curs de cinema a la Facultat de Filosofia i Lletres de Barcelona. Un cicle d'onze conferències que dissabte va clausurar-se. I el que és simptomàtic és l'èxit aconseguit per aquest projecte. Veiem com la primera sessió cal tancar la matrícula, perquè el nombre dels inscrits excedeix de la capacitat del local. Diem simptomàtic perquè aquest fet significa com la idea respon a una necessitat, com el cinema és cosa seriosa per un nucli nombros de persones capaces d'adoptar davant d'ell l'actitud científica més rigorosa.

Els assistents al curs han pogut veure la paret blanca del fons de l'aula convertida en pantalla i els aparells cinematogràfics funcionar per primera volta en una aula universitària. Allí el Prof. Apráiz, Jeroni Moragues, el que subscriu aquestes ratlles, Maria Luz Morales, Lluís Montanyà, Rosend Llates, Angel Valbuena i Prat i Carner-Ribalta han desenvolupat temes sobre l'entorn del cinema. Els estudis podríem dir-ne d'estètica comparada han estat particularment atesos.

Tot i la independència de cada conferenciant, sense voler pretendre que el cinema ha estat examinat sota tots els aspectes, ningú no podrà negar una voluntat col·lectiva en l'organització d'aquest curs, i és que sota aquesta col·lectivitat hi havia l'organitzador, Guillem Díaz Plaja, que amb perspicàcia havia sabut distribuir els temes entre els conferenciantes ensems que ordenar l'ordre de les conferències. Sortint al pas de totes les dificultats, que no eren

poques, Díaz Plaja ha sortit amb la seva i el curs ha estat reeixit.

Per la nostra banda pensem reprendre més endavant, pel nostre compte, els assumptes tractats en aquest cicle de conferències. No podem ací presentar un resum d'un cicle de conferències tan dens. Bé ho voldríem, però ens devem abans que tot, en la pàgina aquesta, a l'actualitat. Ho voldríem sobre-

L'aula de la Universitat on s'ha donat el curs

tot fer per les conferències finals de Díaz Plaja, però llur densitat ens obligaria a una extensió imprudent en aquest lloc. Sortosament ell mateix ha fet un resum del seu text oral en forma de decal·leg dogmàtic que ens plau reproduir per acabar aquestes línies:

1. El cinema és, quant a creació i orientació, una art col·lectivista, i és per això mateix el signe màxim del nostre temps.
2. El cinema és una art antiromàntica. Revaloritza les superfícies i ens dona una visió ingénua i renovada del món.
3. El cinema és una mòbil plasticitat expressiva per ella mateixa o per la valoració emocional que li atorga l'acció.
4. El cinema és el primer esforç per a substituir una cultura de base verbal intel·lectual morbosa i gastada per una cultura directa de la imatge.
5. El cinema té voluntat de catàleg i de finestra. Catàloga el món i el jerarquitzava.
6. El cinema deu ésser documental sempre. S'exceptuen la deformació subjectiva de la imatge, el film sobrealista i els dibuixos animats.
7. El cinema veu l'home i les coses com a objectes en un mateix rengle. L'home però ha situat, per ara, el seu gest facial com a primera valor expressiva. Tota la història del cinema és un procés de reducció facial.
8. El cinema cerca les línies nobles de cada cosa. La lletgesa és, cinematogràficament, immoral.
9. Alentit i accelerat són producte de la mobilitat de la camera. Representen en relació al temps allò que el primer pla i el darrer terme representen en l'espai.
10. La successió intel·ligent dels primers i darrers termes constitueix el ritme. El ritme és el concepte màxim dins l'estètica del cinema.

J. PALAU

Acaba de sortir:

JOSEP PALAU

El cinema soviètic

CINEMA I REVOLUCIÓ

Pròleg de Just Cabot

Un volum il·lustrat,
de 120 pàgines... 3 ptes.

Un film espectacular de

FRANK CAPRA

interpretat per

JACK HOLT

FAY WRAY

RALPH GRAVES

MOLT AVIAT ESTRENA

Producció Columbia Pictures
Distribució: ARTISTES ASSOCIATSAVUI
FEMINAReaparició de l'incomparable, l'única
Francesca Bertini
més bella i suggestiva que mai en el seu
primer film parlatla dama
de una NOCHEDirector Marcel L'Herbier
Música de Michel Levine
Orquestra Tzìgana Jaques Zaron
Chors de la Catedral Russa

SELECCIÓ CINAES

Georges Milton

en

El rey
del betún

AVUI AL

Saló Catalunya

Producció

PATHE-NATAN

Parlat en francès

PANORAMA

MODA I CINEMA. — Els pintors del Renaixement, quan interpretaven escenes evangèliques, acostumaven a vestir els personatges a la moda contemporània. Així és possible trobar centurions amb armadures del segle XVI i fariseus amb gipó. Això és degut al fet que, de sempre, l'arqueologia ha estat una nosa per a la sensació. Tot el que els pintors renaixentistes perdien quant a anacrònics ho guanyaven quant a creadors d'emoció directa.

Aquest problema ha estat plantejat repetidament als creadors de films. Sobretot als creadors de films d'èpoques molt acostades a nosaltres. La moda, perquè ens interessa, ha d'ésser o actualíssima i bé que tingui ja un contingut històric. La moda que ens interessa menys de totes és la penúltima. La majoria dels detalls ambientals dels films de guerra — vestits, pentinats, decoració, estètica del rostre — són falsos. Maria Luz Morales remarcava, en la seva conferència de la Universitat, el vestit absurd de Marlene Dietrich en el seu film *Fatalitat*. Ben mirat, en tot el film Marlene traïx la historicitat de l'època. I la darrera *toilette* intenta justificar-ho per un excés de personalisme.

En canvi, de cada dia comencem a trobar un gust de cosa pintoresca, picant, amable, a una moda que fins ara havia estat coberta per nosaltres de tots els menyspreus i de tots els sarcasmes. La moda del fi-de-segle. El primer pas per a aquesta revalorització, en el terreny literari, la donà, fa poc Paul Morand, en el seu llibre (1900), un dels reportatges més deliciosament intencionats que es poden conèixer. Avui, posaríem al seu costat la meravellós opereta *Les alegres xicoles de Viena*, digna d'un daguerrotip. — D. P.

«Publi-Cine»

Dimarts passat tingué lloc la inauguració oficial d'aquest nou cinema, especialitzat en la projecció exclusiva de documentals i notícies, que serà obert al públic avui, dijous.

La sessió resultà altament interessant, ja que, a part el positiu interès de les pel·lícules projectades, una part del programa estigué dedicada a ressenyar gràficament uns quants episodis sobresortits de la vida de la jove República Espanyola en l'any que ja té d'existència.

Tots els assistents no deixaren de notar la perfecta i agradable sonoritat de l'aparell Photophone, que equipa aquesta sala, i la sòbria i elegant decoració del local, precedit d'un espaiós vestíbul amb vitrines agençades amb bon gust i elegància.

Aquesta sala, que ve a omplir una necessitat del públic barceloní, creiem que serà ben rebuda pels nombrosos aficionats als gèneres que s'hi cultiven.

AVUI AL

Fantàsió

el film de l'emoció

DILEMA

PER

Annabella
Pierre Richard Willm
Jean PerierUn succés misteriós que
posa en perill l'amor
d'una dona, l'amistat
d'un home i el deure
d'un magistrat

Direcció de Robert Siodmack

Els darrers films

Creiem inútil recomanar als nostres lectors el film *A nous la liberté* que actualment passa al Tivoli. Tothom ha de veure aquest film esplèndid de René Clair del qual ens ocuparem quan fou presentat en sessió especial, i encara que el nostre desig fóra reprendre aquest tema que tant ens encanta, no voldríem fer-ho sense relacionar-lo amb el tema més general de l'obra de conjunt de René Clair, i tot plegat resulta massa

partit de tots els trencacolls. A la fi, de totes maneres, el veiem en un mal pas que la seva eloqüència és incapaç de salvar i mor assassinat pel marit de la seva darrera amant.

A l'entorn d'ell veiem agitar-se tota una societat de persones diverses. Una filla que porta el cinisme més enllà encara que el *gigolo*, un financer *distret*, una mare romàntica d'una manera ridícula i figures de darrer terme sempre acurades en llurs rols subalterns. Lothar Mendez ha estat clàustic en la composició de diverses escenes. Hi ha el motiu de la recíproca gelosia entre mare i filla molt ben entès, i després, aquell vernís constant d'hipocresia que el cinema amb la seva grandiloqüència facial és capaç de fer vistosa en gran manera.

Carol Lombard, deliciosa com sempre, però no tan intel·ligent com altres cops. L'escena de l'embraguada, per exemple, ens apar completament esguerrada, William Powell, en canvi, impecable.

En conjunt, el film, com deiem, si bé interessa per l'originalitat del *scenario*, decep per la vaguetat i manca de precisió en l'art de dibuixar un temperament i de planejar lògicament una situació.

Ho aposto tot, film de Clara Bow dirigit per Frank Tuttle, comença amb un aire de comèdia enjogassada per acabar en un to dramàtic exacerbat. Manca d'unitat, que el públic copsa tot seguit. Que un fill d'un milionari suec que té molt d'imbecíl regali a una acomodadora d'un teatre una casa fastuosa i un Rolls, heus ací una cosa que no ens costa gens d'acceptar en un pla de comèdia, però que tota aquesta història vagi a parar a la

Clara Bow

substantial per encabir-ho ara ací en aquesta ràpida ressenya d'estrenes. Queda, doncs, per més endavant. També en edicions properes ens ocuparem d'*El carrer* i de *La línia general*, que Studio Cines presentà dimarts a Barcelona.

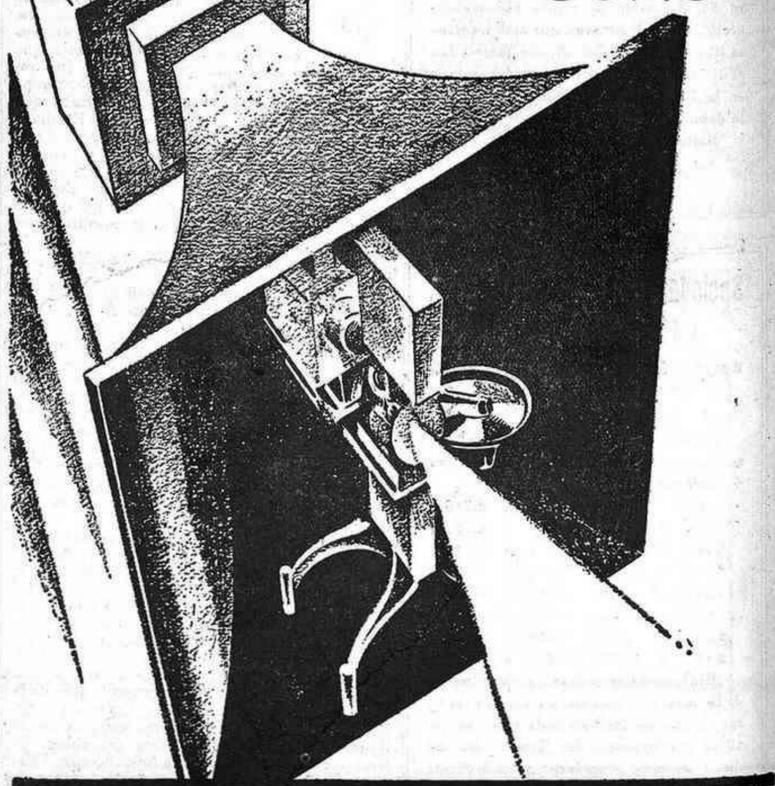
El *gigolo*, el mateix que tants altres films, deu ésser una obra extreta d'una novella. Tota la inspiració del tema, com la manera de conduir-lo, ens ho fan pensar, però per això mateix trobem el film mancat. Manca precisió, anàlisi psicològica que aclari la naturalesa de l'anècdota i la dels seus protagonistes. Ens plau, en canvi, la gosadia amb què el cinema aborda aquí l'exposició de tipus complexos que defugen aquella normalitat en la qual es situen la immensa majoria dels personatges cinematogràfics.

William Powell fa un paper de cinic que explota, d'una manera diguem-ne financiera, el prestigi enorme que la seva persona desvetlla als ulls de les dones. És un aventurer fred que sap amb màxima elegància treure

fi a un desenllaç on *l'amor abnegat* i *sublim* juga un paperàs important, és el que ens desconcerta un xic.

Sembla que Clara Bow s'ha retirat definitivament. Ara, aquest film que potser serà la seva darrera obra no pot, a desgrat de la traça de Frank Tuttle, augmentar per res el bon record que tots servarem sempre d'aquesta artista.

Diguem encara la nostra decepció enfront de *Llum de Montana*. Un film que és de la primera etapa del film sonor. Decorats pobríssims i uns chorals de cow-boys (!) d'un convencionalisme inacceptable. Jack Conway n'és l'autor. Un film que fa un tort considerable a Joan Crawford. Significa, si més no, com l'evolució del cinema sonor ha estat ràpida. Un film que tingui dos anys acusa ja un arcaisme marcat. Les coses van en camí d'estabilitzar-se i podem estar segurs que films com *M* o *Els carrers de la ciutat* tindran una vida bastant més llarga. J. P.

PHOTOPHONE
EL MILLOR
CINE
SONORAVUI PRIMERA AUDICIÓ
PUBLI-CINEMA

Equip guanyador del concurs organitzat pel govern dels E.E.U.U. d'America per a equipar l'escuadra nord-americana

EL TEATRE

L'«Electra» d'O'Neill Frank Pichel LLANTERNA

Mentre que, avui ací, demà enllà, cada dos per tres ens compareix qualsevol profeta que amb paraula campanuda i gest esbalaïdor ens predica la mort d'una o altra de les belles arts, les belles arts segueixen fent el seu fet i — si fa no fa amb la mateixa proporció que en moltes altres èpoques — els seus conreadors de tant en tant ofereixen a la consideració dels altres homes alguna cosa de bona qualitat.

Ni s'ha acabat el poder de creació artístic.

Eugene O'Neill

tica ni és pas probable que s'acabi mai. Al cap i a la fi la matèria damunt la qual treballen tots els artistes, sigui el que sigui l'art a què dediquin els seus esforços, és, sempre la mateixa, i vella com les arts mateixes.

Concretant-nos al teatre, podem repetir allò que ja s'ha dit tantes vegades: ahir i avui, avui i demà, els materials de què disposa el dramaturg — els sentiments i les passions humans — són en una quantitat tan limitada i llur capacitat de combinació ha estat ja tan espremduda que no és pas cosa d'espantar-se de veure com bona part dels autors moderns no tenen cap inconvenient sempre que els convé de manllevar els temes de les seves obres als repertoris antics.

Així hem vist la resurrecció de tants i tants herois i heroïnes clàssics — amb ben diversa fortuna, per cert — per obra de l'espectador modern, des de Bernard Shaw fins a Giraudoux. El magnífic poder fecundador d'aquelles figures ha estat ben posat a prova — en els nostres temps potser més que mai — i és ben probable que puguin encara obrar en la mateixa forma uns quants anys més després de nosaltres.

Darrerament, el dramaturg nordamericà Eugene O'Neill ha pres un d'aquests temes clàssics i, sota el títol de *Mourning becomes Electra* (que podria ésser traduït amb alguna cosa com: *A Electra li està bé el dol*), n'ha fet una trilogia que dura sis hores ben completes i que ha estat representada a Nova York.

L'acció passa a l'acabament de la Guerra de Secessió, en una ciutat marítima de la Nova Anglaterra. La primera part de la trilogia és *La tornada*.

Agamemnon és ací el general Ezra Mannon, que retorna victoriós de la guerra; com aquell, aquest és descendent d'una antiga família, ciutadà ric, estimat i respectat. La dona del general — Clitemnestra — és Cristina, dona bella i voluptuosa, i llur filla — Electra — és Lavinia, que, per bé que de cara s'assembla a la seva mare, tota ella és seca i eixarredida. Hom veu aviat l'antagonisme entre la mare i la filla, gelosa aquesta de l'opulent bellesa d'aquella.

Cristina fa tot sovint viatges a Nova York sota el pretext de visitar el seu pare, però hi va a veure's amb el seu amant, Adam Brant, un capità mercant, fill natural d'un oncle del general Mannon i d'una dida de la casa. Un temps, el pare de Mannon, puritat de vella soca, els expulsà tots dos de la llar familiar. Ell es va dedicar a la beguda i acabà suicidant-se; ella va morir de misèria. I llur fill va jurar venjar-los.

Un dia, Lavinia segueix la mare i comprova la seva infidelitat. Cristina aconsella el capità que, per despistar, fingeixi amor a Lavinia, però aquesta li fa descobrir el secret de llur naixement, el rebutja i el menysprea. Però Brant li diu que si el seu avi tragué els culpables de casa fou perquè ell mateix estava enamorat de la seva mare.

Aquell vell puritat fou culpable de la mort dels dos, assassinat com qualsevol dels que ell, que era jutge, enviava a la forca.

De mica en mica, la tragèdia es va essent. Cristina ens descobreix que odia el seu marit i la seva filla, que el seu amor per Brant és per a ella un refugi, absent el seu fill estimat Orin, que és a la guerra, un fill que estima sa mare i és estimat per aquesta amb un amor ben poc natural. Després assistim a l'assassinat de Mannon, quan, finalment la campanya, tornava victoriós a casa seva. Mor emmetzinat per Cristina després d'una violenta escena en la qual aquesta li explica tot el seu odi i l'engany de què l'ha fet víctima.

La segona part és titulada *Els percaçats* (*The Hunted*), i comença dos dies després de la mort de Mannon. En ella coneixem tres nous personatges: Orin, el fill del mort, la seva promesa i el germà d'aquesta, promès amb Lavinia — personatges, aquests dos, completament accessoris — Orin, entre les mans de Lavinia, es converteix en instrument de la seva venjança.

Lavinia prepara un parany a sa mare fent-li tenir una entrevista amb Brant. Llavors porta Orin a espiar-los, el qual, en corroborar per llurs paraules la culpa de Cristina, més ple de gelosia que de res més, mata Brant d'un tret de pistola. I Cristina, mort el seu amant pel seu fill estimat, es mata ella mateixa. Aquesta segona part acaba amb el desesper d'Orin, mentre Lavinia, la venjadora, fa tot el que cal perquè hom cregui que Cristina s'ha matat en un accés de dolor per la mort del seu marit. La de Brant ha pogut ésser atribuïda a uns facinerosos.

La tercera part té un títol que no és pas de bon traduir: *The Hunted* (aproximadament — i tant! — podríem dir-ne: *Els embriuxats*). Entre l'anterior i aquesta, Lavinia s'ha endut al seu germà en un llarg viatge per les illes oceàniques, per tal de refer-lo de l'abatiment en què quedà després d'aquells successos. Reprèn l'acció presentant-nos, ja de retorn, Orin lluitant contra l'obsessió de les horres passades. Lavinia, però, és més forta. El viatge li ha anat bé, el seu cos s'ha transformat, i ara s'assembla prodigiosament amb la seva mare. Ella vol viure i oblidar els morts.

Però Orin, ultra el turment dels remordiments, té el de l'amor anormal que sent per la seva germana. Hom assisteix al trontoll de la raó d'Orin, el qual, posseït d'una follia lúcida, redacta un document en el qual explica tots els crims familiars, document que vol transmetre a la seva germana.

Llavors Lavinia ja no pot més, s'irrita i s'exaspera i, amb paraules duríssimes, provoca Orin al suïcidat en declarar-li aquest la seva passió. I quan Lavinia, desesperadament, s'ofereix al seu promès, es sent el dispar amb què Orin ha acabat la seva vida.

Lavinia llavors sent que la fatalitat l'ha vençuda; comprèn que ja per sempre més els morts s'interposaran entre ella i la vida. Però el suïcidat és massa fàcil. D'ara endavant, viurà tota sola en la casa tràgica i sola, amb la única companyia dels seus pensaments i dels seus records.

I el vell Seth, el jardiner — que, junt amb els seus amics, tots ells gent popular i rústega, han fet el paper de cor en aquesta tragèdia —, per ordre de la mestressa, clava tots els porticons de la casa perquè no hi entri mai més el sol.

J. C. i V.

Barrejat amb els elements mediocres d'una companyia argentina de varietats, en la qual el rastacuerisme porteno jugava un paper particularment brillant, el gran Frank Pichel va actuar darrerament al Circ Barcelonès.

Frank Pichel ja no és el d'abans. Ha perdut aquell briu que tenia en 1925, quan va treballar per primera vegada a Barcelona, en el desaparegut Teatre Eldorado. Però conserva encara la seva classe de gran clown acrobata. La mateixa classe que descobrim en el boxador envellit que ha estat gran campió. I així com el campió que ha anat a menys conserva la classe però ha perdut el fons, la resistència de Frank Pichel també ha minvat sensiblement. Els anys no passen endebades. I Frank Pichel ja no hauria de treballar. Però el destí, que modela la indispensable tragèdia del clown, no ha volgut que Frank Pichel fos l'excepció de la regla general. I ara, quan ell acariciava el propòsit de tornar a Espanya — és valencià — a fruit-hi un retir ben guanyat, el crack del Banc de Catalunya de París, on havia depositat els seus estalvis, ha engegat a rodar totes les seves il·lusions. I, obligat a mantenir els seus, ha hagut de recomençar.

De ple dins la tradició del circ, la vida de Frank Pichel. Va néixer a València deu fer uns quaranta cinc anys. Pichel — el seu nom veritable és Francisco Juan Arnos — és un autèntic *enfant de la balle*, fill i nét de clowns. El seu avi es passejava amb un circ ambulat. Repicava el timbal a fora i feia de pallaso a dins. El seu pare — el famós Cecilio Pichel — havia treballat a Barcelona en el Circ Alegria de la Plaça de Catalunya, i a l'antic circ del Tivoli. Frank, a set anys, abandonava Espanya i iniciava, a Buenos Aires, la seva llarga peregrinació per tot el món, que encara dura. Pichel ha sorgit una pila d'anys a Rússia. Hi jugà davant el poble i davant Nicolau II, en el seu palau de Tsarkoie-Seio. Encara guarda un diploma del tsar. En 1914, acabat el seu contracte de Sant Petersburg, es traslladà a Moscou i actuà dos anys en aquell circ Salomonsky, que havia recollit els Fratellini, mig morts de fam. I, havent esclatat la Revolució, es refugià a Ucraïna i restà a Kherson fins a 1919, data de la seva sortida de Rússia. Després, els seus grans èxits a París. I el viatge triomfal per tot Europa.

Amb quanta emoció, coneixent aquests antecedents, l'hem aplaudit fa pocs dies al Barcelonès! La manca de resistència, com hem dit, potser lleva precisió als seus exercicis acrobàtics. Però el seu gran talent d'artista còmic brilla encara esplendorosament. I hem assistit amb fruïció al treball d'aquest homenet eixerit i viu, despert i optimista, que porta arrapada en el més profund d'ell mateix una alegria comunicativa que encomana a tots els espectadors. Dotat d'un rostre extraordinàriament mò-

bil, en possessió d'unes grotesques inflexions de veu, Pichel és un gran clown doblat d'un acrobata excel·lent. I ara, hauríem de repetir ací el que deïem de Pamplines, el còmic de la tropa de saltadors els Méndez. És a dir, que Frank Pichel aconsegueix de maridar estretament el còmic i l'acrobàcia. El introdueix el còmic en l'acrobàcia, però sense trair-la mai. Practica el còmic acrobàtic pur. Còmic acrobàtic pur, engendrat únicament pels gestos,

Frank Pichel

prescindint de tota ingerència accessòria. Els seus bots de simi al braç enlairat del seu company, per exemple. I la utilització, amb intencions còmiques, de la desarticulació de braços i mans. I, sobretot, aquella divertidíssima paròdia de lluita, que clou el número seu. A aquesta paròdia, que no és nova — el vell clown Hòs l'inventava a tretze anys i ha fet també l'èxit d'un altre clown internacional, Deszo Retter —, Pichel li dona un segell personalíssim i en fa un veritable poema mímico.

Pichel rubrica cada exercici amb un *Has vist això?* en català — *V's avez vu?* a França — radiant i irresistible, que va repetint tot al llarg del seu número. Aquestes repeticions tenen el mateix valor del *Pourquoi?... sans blague!*..., el leit motiv del número de Grock, i de les insistències de molts films còmics americans. Repetició dels efectes que, com diu Bergson, és la mateixa matemàtica del riure.

El públic del simpàtic local del carrer de Montserrat es va adonar de seguida de la gran classe de l'admirable excèntric. I l'ovació fou frenètica. Felicitem-nos d'aquest èxit tan merescut.

SEBASTIÀ GASCH

Una vaga d'espectacles

Els espectacles de París tenen un conflicte amb l'Estat. Aquest exigeix massa diners: ben comptat, s'arriba a quedar el 35 % de la recaptació.

Després d'unes converses i unes gestions que no serviren de res, s'arribà a un acord de tots els espectacles, teatres, cinemes, circs, music-halls, etc., al qual s'adheriren també els cabarets, dancings, balls, etc., i es féu una vaga de vint-i-quatre hores. Dimarts de la setmana passada, París quedà sense espectacles, que, segons els parisencs, és com quedar sense oxigen.

Només els tres teatres subvencionats — Comédie Française, Opéra Comique, Odéon — tingueren obert, i, realment, no feren una recaptació gaire brillant. Aquelles 600 mil persones que assisteixen diàriament als espectacles de París, es degueren quedar a casa a escoltar la ràdio o anaren al cafè.

Tot plegat, un milió i mig de francs de pèrdua per al Tresor públic i la beneficència i una qüestió amb un autor, Paul Gèraldy.

Aquest no volia que a la Comédie Française representessin una obra seva, *Robert et Marianne*, la nit de dimarts, i la *Casa de Molière* no ha fet cas de la seva petició.

L'espectacle - discussió

Pertot arreu es parla del mateix: el teatre està en crisi. Les empreses que semblaven més sòlides, se'n van a rodar; les institucions més venerables no poden viure pels seus propis mitjans. Són més les obres que no donen cap diner que les que resulten beneficioses...

De moment, un empresari de París, George Delamare, del Tremplin, ha trobat un truc, que ha atret el públic, però que no pot deixar d'ésser un recurs momentani: l'espectacle-discussió.

Ha representat *Le Delta*, comèdia dramàtica en dos actes, de Pierre Descaves i Etienne Gil, sobre els estrangers a París i llur influència sobre la família francesa.

Després de la representació, Delamare convidà el públic a discutir les idees exposades pels autors. I començà un debat, aneu a saber si ja preparat, en el qual prengueren part un doctor en medicina, un professor de la Universitat d'Oxford, un cineasta, el secretari d'un grup econòmic... i els autors respongueren.

Un dia d'aquests, podem provar-ho a Barcelona. Ara que pot passar que no hi pugui haver discussió perquè l'autor no hagi posat idees en la seva obra.

Abonament

Si és que pot servir-nos de consol veure que no és un fenomen aïllat això de la crisi teatral de què tant es parla, no ens vindrà malament d'assabentar-nos que per tal d'atraure els espectadors, el Teatre de Düsseldorf acaba d'establir uns carnets d'abonament, els quals no tan sols comporten una reducció en els preus de les localitats, sinó que són oferts amb grans facilitats de pagament.

Per quinze marcs, que es poden pagar en dues vegades, hom té dret a dotze representacions, i per vint-i-cinc, pagables en cinc vegades de cinc marcs cada una, hom pot assistir al teatre vint vegades.

D'aquí a l'organització de «tertúlies» de tota mena i «joventuts» de totes edats, no hi ha ni un pas.

COLISEUM

Demà, segon i
ULTIM CONCERT
del màgic de
les ondes

Martenot

l'inventor de la

Música de les
Ondes Aèries

quelcom més
enllà de la rà-
dio i del cine-
ma sonor,

que absolutament ningú
deu deixar de veure'l i que
és en aquests dies

El cas més merave-
llós de Barcelona

URQUINAONA

Avui, gran estrena
de la grandiosa
producció musical
cantada pel

FLETA ALEMANY
Richar Tauber

El País de
la sonrisa

de l'eminent compositor

Franz Lehar

dirigint personalment
l'orquestra

Exclusives: BALART i SIMÓ

El gran film de
René Clair

UN FILM DE
RENE
CLAIR

*viva la
libertad!*

Selecció

Filmòfono

Distribuïda per

Febrer i Blay

Es l'èxit més gran de l'any

Avui al

TIVOLI

¡Desesperats!
¡Suicides!
¿Hi ha dret a matar-se?
en

El tren
de los suicidas

el document més
sensacional contra
la mort voluntària,
trobarà la contesta

¿Es un film còmic?
¿Es un film tràgic?

De tot hi ha en aquest film

Jutgi'l vostè mateix
veient-lo avui en

CAPITOL

Selecció Filmòfono

Distribuïda per

FEBRER I BLAY

Passeig de Gràcia, 57. - Telèfon 79681

Avui, dijous

Esports - Alfombra màgica
Pel·lícules documentals
Noticiaris d'actualitats

De 11 a 1 matí, sessió contínua

Butaca: Una pesseta

Tarda, de 4 a 6 i de 6 a 8 sessions especials

Butaca: Dues pessetes

Nit, de 10 a 1, sessió contínua

Butaca: Una pesseta

Dissabte, dia 16, tarda, inauguració de les

SESSIONS INFANTILS

CATALUNYA I ALEMANYA

Vossler i el centenari de Goethe

Catalunya està celebrant, amb la pompa solemne de les grans festes, el centenari de Goethe. Els llaços espirituals entre la terra de Maragall i el país de la música i de la filosofia s'han estret intensament. Karl Vossler és l'ambaixador espiritual de la cultura que es simbolitza en el *Faust*.

Vossler és a la vegada filosofia i pensament, organitzador en un sistema de germanitat, lluminós com el d'un esperit goethià i a la vegada rigorós i precís com la metafísica hegeliana, d'una interpretació de

catalana, en què d'una part aena un individualisme latent, rebel, meridional, i de l'altra forceja per tal d'empresonar l'ànima la malla d'un classicisme sense evasions. Quan s'han ajuntat els dos ordres, Catalunya ha donat les seves formes més madures. Ausias March, serà clàssic del lirisme català, fongué l'intel·lecte, la forma dialèctica de l'amor petrarquesc, a una profunda i càlida emoció vital. Entre el formidable Lluïll, projecció de ciència bullent i de misticisme cremant, i el Petrarca erudit i ma-

Karl Vossler abans de la conferència al Saló de Cent

les cultures llatines. Després de la sàvia visió de la llengua i la literatura franceses, saturat harmoniosament de lletres italianes, tan germanes de la seva clara i meridional sensibilitat, ara està amarant-se cada vegada més de cultura hispànica, cospant dignament l'intel·lecte una mica nòrdic de Calderón i abraçant en extensió i intensitat l'obra desbordada de Lope de Vega, a la qual va a dedicar un llibre d'imminent publicació. Segurament, el fecund poeta castellà no ha tingut, des de Grillparzer, un intèrpret alemany més entusiasta i comprensiu.

Aquest eminent professor germànic, mestre de romanitats, que en l'època de predomini d'una generació positivista i comtiana, la resultant lògica de la qual era una especialització de tècnics miops, sabé alçar un idealisme poètic, vivificador i lluminós, ha vingut a les lletres catalanes i ha commemorat en diverses interessantíssimes conferències el centenari de l'autor d'*Ifigènia*.

A Barcelona, a Girona, a Lleida, s'ha escoltat amb religiosa devoció la veu del gran teòric. Vossler, saturat de llatinitat, impregnat de renaixement italià, expositor d'un Goethe diàfan i complex, troba a Catalunya, desitjosa de cristallització clàssica, un auditori de comprensió i d'entusiasme. Vossler ha realitzat la difícil síntesi de germanitat sistemàtica i visualitat mediterrània. A la vegada, el Rin i els pins de Roma. D'una banda, Hegel; però també, d'una altra, Benedetto Croce. Vossler és un cas providencial, en aquests moments de la Catalunya que s'organitza.

L'exemple germànic és saludable en el moment de sedimentació de la nova cultura

gatzemista de cultura que s'anomena Bernat Metge, l'ombra de Teresa Bou entreobrí al seu poeta l'estatge del paradís líric de l'Edat mitjana.

En la renaixença, el record del Goethe, geni ordenador de la cruïlla de dos segles, produí les millors realitzacions. Maragall, romàntic i popular, anhelós de classicisme, vesteix bellament el vers de la *Ifigènia*.

Catalunya ha estat profundament influïda pel geni de l'autor del *Faust*. En una de les festes del centenari — a Lleida —, l'illustre professor alemany ha notificat la concessió del premi al millor estudi de la influència de Goethe en la literatura catalana, al treball del conegut crític Manuel de Montoliu. Aquesta documentada i interessant exposició, que es publicarà aviat, conté molts detalls sobre la zona d'influxos goethians a Catalunya. M'és molt plaent haver tingut l'honor de figurar en el tribunal que gustosament i dignament ha celebrat el mèrit d'aquest treball.

Catalunya posseeix avui interessants proves de goethisme. El poeta Josep Leonart ha acabat una excel·lent traducció en vers de les dues parts del *Faust*.

No és solament l'influx directe. Lluminosament goethià anomenaria jo el lirisme de López-Picó. De l'intel·lecte fet poema brolla l'emoció cerebral de les imatges de Riba.

El passeig de Vossler ambaixador de Goethe pels zigzags romàntics de Girona i per la dolorosa catedral vella de la Lleida marítim, representa la nova era en què Catalunya aconseguirà la cristallització serena dels anhels del seu esperit.

ANGEL VALBUENA I PRAT

El meu Carles Riba

Som segurament nombrosos els catalans que ens hem quedat sorpresos, astoradament parats, en assabentar-nos que Carles Riba acaba d'ésser nomenat membre de l'Institut d'Estudis Catalans, ço és: que encara no es trobava incorporat a la docta companyia. — Lloat-sia Déu! Val més tard que mai.

Cal celebrar aquest esdeveniment que ve a sobrevalorar la nostra primera acadèmia. Res, al nostre entendre, tan avinent pel cos com la lloa al nou acadèmic, la ment catalana possiblement més alta en la literatura del nostre temps i pariona de les que destaquen fora de Catalunya. La nostra gent no s'adona prou de la magnitud d'aquesta figura. Tant ditirambe com malgasta la crítica i a penes si a Carles Riba li són reservades les engrunes. Bofill i Ferro sabé fer un bon elogi de Carles Riba, però la crítica professional rebé el llibre *Estances* com un llibre més de poesies adotenades; la majoria dels comentadors que en parlaren ho feren per simple compromís, per sortir del pas; es veia ben transparentment que no havien llegit aquelles *Estances* tan inertament lloades. Per les expressades raons probablement Bofill i Ferro, que no exerceix la crítica i que es troba lligat per íntima amistat amb Carles Riba, es cregué en l'obligació de fer el públic elogi de les *Estances*; i per una raó semblant jo, el menys indicat per aquesta delicada missió, em sento impulsat a fer altre tant.

Com em sortiré de tan delicada empresa? Es tan difícil de fer l'elogi d'un gran esperit sense turiferar, sense ocioses amabilitats... En el cas de Carles Riba poeta, la dificultat augmenta perquè cal justipreuar principalment i gairebé exclusivament uns valors negatius que es troben a la base del numen del poeta. Són, en efecte, sentiments negatius els que expressa la poesia de Carles Riba, i molt particularment els que informen les *Estances*: desesper i desesperança, desconhort i desil·lusió... tot el cortège d'aquelles horres indefinides que clouen en l'ànima de les persones massa sensibles, i molt abans, molt particularment, en l'ànima dels infants predestinats a qualsevulla heterodòxia; infants probablement més nombrosos del que tothom creurà. — Oh, anímet metafísicista dels infants predestinats, anímet solitari i tristeta, voltada d'incògnites, reminiscents de terrors i pressentidora d'apocalipsis; anímet angosiada d'un misteriós present que no es vol delimitar ni explicar i que s'esmuny quan més ens delita, enyoradora d'unes ben somniades aurances o evasides! — Les *Estances* de Carles Riba ens revelen aquesta immensa desolació de l'ànima infantil, transcendentalment contemplativa i tràgicament interrogadora, perllongada en l'edat adulta i tan deseparada i punxada als quaranta anys com al primer dia de la vida terrenal.

El lirisme de Carles Riba és el dels grans poetes del desesper idealista, el lirisme dels grans infants pessimistes. Ell ens posa un grapat de sang incinerada, no pas com una negació absoluta, sinó com unes cendres transsubstanciadors del paorós desert de l'ànima, devingut ara, en el moment poètic, realitat tan entimentadora i aferrable com l'obra d'art plàstic més feliçment revelada. Les angioixes profundes i complexes de l'ànima ens les explica el poeta; ens les cristal·litza, com la visió del seu objecte, el

pintor; com la descripció dels seus sentiments, el músic. I Carles Riba ens diu aquella desolació espiritual amb la mateixa grandesa que sent, que és grandesa de poeta, de músic clàssic.

Però l'extraordinari del lirisme de Carles Riba és que així com la majoria dels lírics del desesper posen llur objecte poètic negatiu des d'un punt de vista mortalista, irremissible; des del punt de vista car als sobrerrealistes: des del punt de vista de negació de la vida, d'insensibilitat per a la vida, d'evasió indispensable i apremiant,

Carles Riba canta el desesper des d'un punt de vista tan delirantment vitalista, que hom està temptat de qualificar-lo d'espantós. Fa basarda de penetrar en l'etimologia que de la vida té aquest líric d'abast desmesurat.

Cal prevenir-se contra l'aspecte irremissible d'aquest lirisme que apareix fatalista, renunciador i tremolant en les tenebres. El concepte de mort o de despulament es troba, en efecte, en gairebé totes les *Estances*, i en algunes s'hi troba dues, tres o quatre vegades. Aquests conceptes són, però, tan sois, les imatges poètiques de cada una de les petites morts de la vida preciosa i fugitiva: la petita mort de l'enyor o del desengany; la petita mort de les il·lusions perdudes; o la petita mort del mal averany; la petita mort del traspàs d'Ella o del propi traspàs que s'acosta; la petita mort del gran ideal; incomptables petites morts enormement doloroses en la joiosa infinita meravella de la vida tota orejada i substanciada pels anhels fantasmàtics dels ances tres incomptables, i ben aviat pels anhels de nosaltres mateixos devinguts ombres larvarialment vagabundes sota el sol de maig i en l'escalfor ja nuària de la llar:

També un dia la casa clara i el verd país seran buits de nosaltres i sonors d'altres vi-
[des] ignorants que jo i tu, ombres engelosides, en cada cosa amada ventem un flam d'en-
[cis]

No he llegit en cap poeta tan ardent oració a la vida com l'estança d'on sostrec aquesta estrofa, i que comença: Amor, adesiara sento mon pensament — que un sacre horror l'assalta en sa tranquila via...

Estança sublim com d'altres del mateix llibre, i que un dia serà transcrita en les millors antologies i que damunt del planeta sabran recitar, de cor, tots els classicistes. Es potser el diamant més gros i rutilant de la llengua catalana, ja des d'ara definitivament consagrada i elevada a 1 categoria de llengua olímpica.

JOAN SACS

VARIETATS

Un llibre sobre Barcelona

Fa pocs dies, assenyàvem en aquestes mateixes pàgines la presència d'una obra de J. J. A. Bertrand, on es ressenyaven, sabrosament comentades, les impressions hispàniques dels viatgers francesos. Sinó que la idea de viatger dona un concepte d'interinitat, i nosaltres sentim J. J. A. Bertrand com un amic antic i incorporat de sempre i per sempre a les coses nostres, diríem que una nova fitxa de viatger ha estat adjuntada a la llista. La fitxa d'ell mateix. Però ben aviat veiem que el seu llibre sobre Barcelona no conté les urgències d'un turista ni la recerca del «color local» d'un viatger. Sinó que està feta amb una minuciosa calma, amb una atenta delectació. Aquest llibre és un anti-baedecker; però fa un servei més profund. No dona les línies pintoresques de la ciutat, però en destrua les més sensibles. El llibre de Bertrand, publicat sota el suggerent segell editorial de *Les éditions françaises de Barcelone*, és una guia de la nostra ciutat en tot allò que ella té d'activitat cultural; en tot allò que pugui representar en el mapa espiritual d'Europa. Així tots els nostres centres de cultura — oficials i extraoficials —, hi són curosament estudiats en ells mateixos i en els seus homes representatius. — D. P.

El «Butlletí de l'I.-E.»

Saludem l'aparició d'aquest primer butlletí de l'Institut-Escola de la Generalitat. MIRADOR ha remarcat la transcendència que per a Catalunya té l'organització d'un ensenyament secundari, amb una doble renovació que fa referència al seu contacte amb les coses nostres i amb els nous corrents de la pedagogia de l'adolescència. Aquest butlletí aspira a ésser el portaveu d'aquesta renovació; per bé que dintre de termes molt modestos encara, s'hi endevina una palpació de fervor, i una seguretat remarcable en l'obra realitzada. El butlletí publica articles de Joaquim Balcells, Josep Estalèlla, Candel Vila, etc., i unes pàgines, «La vida de l'Institut-Escola explicada pels alumnes» que té un gran interès pedagògic i d'informació.

Llegiu, i obreu en conseqüència

Quan encomaneu el vostre vestit no negligiu pas de fixar-vos molt en el teixit i cerqueu una roba que us convingui; permeteu-vos, no obstant, de reconar-vos que ni la qualitat del teixit ni els colors, donaran a un vestit una bella aparença, si el tall no és pas elegant. És únicament el tall el que diferencia un bon vestit d'un vestit qualsevol. Amb una roba magnífica però de tall ordinari hom no pot obtenir res més que un vestit ordinari. Contràriament, amb un teixit menys bo, però de bon tall, hom obté un excel·lent efecte d'estil. El tall correcte permet així mateix de portar molt més temps un mateix vestit, car aquest no es deforma pas amb l'ús. Aquest tall correcte no expressa pas solament la tendència del dia, sinó que gairebé s'avança a la del demà; no us pot ésser assegurada només per un sastre que estigui en constant contacte amb els corrents de la moda. Us assegurarem que si ens confieu l'honor encàrrec de vestir-vos anireu sempre ben abillat

P. MALLAFRÉ

Ronda Sant Pere, 24. - Barcelona

URSS, la República de Treballadors

Manifestants ridiculitzant la burgesia

Notes de viatge

per

J. TERRASA

EDICIONS MIRADOR

Dintre poc, serà publicat en llibre aquest reponatge, augmentat i il·lustrat amb gravats inèdits

No deixeu de comprar-lo

Una visió directa de la Rússia d'avui

ACABA DE SORTIR.

VINT ANYS

RECULL DE POESIES

de Carles Soldevila

Preu: 2 pessetes

De venda: Llibreria Catalònia 3, Ronda de Sant Pere, 3

URODONAL

neteja la sang intoxicada per l'àcid úric

L'URODONAL es un bon preparat d'acció eficaç i el recomano amb freqüència.

Dr. A. R. SILLER

Catedràtic de Psicologia de la Facultat de Medicina de Barcelona

CATISEM FITO BARCELONA

ESPECIALITAT EN LA MIDA

Jaume I, 11 Telèf. 11655

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers - Passatges Marítims i aeris Viatges a "Forfait" - Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.

INFORMES I PRESSUPOSTOS GRATIS

FEU FER ELS VOSTRES GRAVATS EN LA

Unió de Fotogravadors

Casanova, 160-162 : Telèfon 77406

LES ARTS I ELS ARTISTES

EL CONGRÉS QUE S'HA DE CELEBRAR A MOSCÚ

La ciutat funcional

El nou moviment arquitectònic s'ha imposat totalment en els països més avançats, en els quals l'evolució social iniciada arreu del món, després de la gran guerra, s'ha deixat sentir més intensament.

En el nostre país encara hi ha arquitectes joves (no parlem dels de la generació anterior, en els quals és comprensible) que tracten de moda passatgera, com la del modernisme 1900, les recerques arquitectòniques actuals, basades en les necessitats

eis punts fonamentals del programa dels congressos a celebrar. Un dels fins va ésser establir un estudi de les ciutats. El Congrés va decidir que sols es podia aplicar a les discussions el mètode materialista-deductiu, en contraposició del mètode idealista-inductiu. Tenint en compte que la complexitat dels problemes dificultava les discussions, els treballs del Congrés es varen dividir en assumptes ben determinats. Per cada un d'ells era necessari aportar una documentació objectiva, partint naturalment de l'estudi dels més petits elements.

El segon Congrés, a Frankfurt a. M. (1929), devia ocupar-se únicament de la vivenda econòmica (per l'existència mínima). Partint dels documents presentats, fou possible establir solucions positives que han conduït a una sèrie de resultats pràctics. En el llibre *Die Wohnung für das Existenz minimum* hi ha ordenades totes les solucions aportades al Congrés.

En el tercer Congrés, a Brusselles (1930), es va tractar de «la manera racional d'agrupar les habitacions». Fou possible constatar, sobre la base dels documents presentats, que la parcel·lació de terrenys es troba en tots els països en plena evolució i que últimament han aparegut nombrosos sistemes.

Un dels inconvenients més greus és el fet que els plans de les ciutats permeten rarament el desenvolupament de la parcel·lació racional. Cal doncs que els plans nous de les ciutats facin possible la dita parcel·lació.

Es discutí al mateix temps la conveniència de construir les ciutats amb edificació alta, mitjana o baixa.

La documentació aportada al Congrés s'ha publicat en el llibre *Le bâtiment rationnel*.

En el quart Congrés, a Moscú, es tractarà del tema *La ciutat funcional*, però amb el propòsit de continuar la discussió en els congressos posteriors.

El concepte «ciutat funcional» expressa la idea que les funcions essencials de la ciutat: habitació, producció (treball), descans, i com a mitjà de lligament la circulació, són determinants de les formes de tota aglomeració urbana. El fi és establir els principis de la ciutat funcional i les condicions que permeten la seva realització.

Per poder empendre aquest treball cal aportar documents, fundats en l'anàlisi crítica de les ciutats existents.

El proper Congrés tindrà lloc a Moscú, tenint en compte que Rússia és avui dia un bon camp d'experimentació de totes les modernes teories urbanístiques. La visita a les noves ciutats industrials i d'habitatge creades amb motiu del pla quinquennal serà una experiència més per arribar a les importants conclusions que s'espera poder deduir dels principis únicament funcionalistes.

Les fàbriques Van Velle, a Rotterdam

d'una nova societat que sofreix un procés de profunda evolució. Els que han viscut el 1900 sabran que no es tractava llavors d'un moviment amb les arrels profundes d'aquest, sinó solament de la recerca de noves formes de decoració.

Les nostres autoritats, homes de moderna orientació social que no es deixen convèncer pels sofismes dels prudents arquitectes joves de la nostra terra, han tingut la suficient claredat de visió per fer-se càrrec de la importància d'aquests fets i no han dubtat ni un sol instant a declarar hostes d'honor de Barcelona els arquitectes que formen part del C. I. R. P. A. C. (Comité international pour la résolution des problèmes de l'architecture contemporaine) que han vingut a preparar el Congrés que ha de tenir lloc a Moscú el proper setembre.

El C. I. R. P. A. C. té una curta i fecunda història. Nascut de la necessitat de convertir en un esforç de conjunt les activitats aïllades de la majoria dels arquitectes moderns, es va estructurar ràpidament partint dels nous conceptes bàsics universalment adoptats.

En el cèlebre Congrés de constitució de La Sarraz (1928), al qual assistiren arquitectes de totes les nacions, es discutiren

abans del Congrés de Moscú; vista l'activitat de G. A. T. C. P. A. C. a Barcelona, el secretari del Congrés decidí proposar la celebració a la nostra ciutat d'una reunió preparatòria del Congrés de Moscú.

No desconeixent la importància de la proposició, el G. A. T. C. P. A. C. ha fet tots els possibles perquè aquesta reunió pogués tenir lloc a la nostra ciutat.

Els nostres esforços han reeixit, i així ha estat possible sentir a Barcelona demés de Le Corbusier, ja conegut a la nostra ciutat, altres arquitectes de vàlua internacional de la talla de dit urbanista. Walter Gropius, Victor Bourgeois, R. Giedion, van Eesteren són figures destacadíssimes de l'avantguarda arquitectònica que han sabut lluitar tècnicament i tècnicament per portar l'arquitectura a l'estat de sana inquietud actual.

El G. A. T. C. P. A. C. presentarà també el seu report a Moscú, haurem de lluitar amb desiguals condicions; tot estudi urbanístic deu fonamentar-se en ajustades estadístiques de circulació (lleugera, pesada, de peatons), de mortalitat, de moviment de població, d'intensitat, de construcció, de treball, etc., i Barcelona ha començat tot just l'organització de les seves estadístiques, indispensables per a poder portar a cap el treball de la seva estructuració.

G. A. T. C. P. A. C.

L'ACTUALITAT ARTÍSTICA

Les exposicions

En la sala de la Llibreria Catalònia, Isidre Odena exposa un conjunt agradable de paisatges pintats en diversos indrets de Bèlgica, França i altres en el nostre país. L'obra d'aquest artista terrassenc — fins avui desconeguda per nosaltres — té una gràcia remarcable, i que cal anotar.

A més a més de la gràcia, podríem també subratllar una habilitat experta en el maneig dels pinzells, i fins una certa sensibilitat del color força interessant. Però totes aquestes

cas característic d'aquesta mena de pintar.

A la sala petita de la mateixa galeria, Duran-Camps ens mostra una part important de la seva producció. No es pot pas dir que aquest conegut artista desconegi l'ofici, però tampoc podríem dir que la seva actual exposició ens hagi agradat. El colorisme de Duran-Camps és massa primari i massa superficial. Pintar és alguna cosa més que posar colors bonics sobre una tela.

A les Galeries Syra hi ha actualment

Orihuel. — Santa Maria del Mar, neu

bones qualitats de les teles d'Odena no són suficients per compensar-nos de la superficialitat retiniana que, ara com ara, ens mostra l'artista.

Hem dit altres vegades — i ho repetirem tantes com calgui — que un quadro no ha de tenir una finalitat especialment decorativa. Un quadro pot resultar decoratiu, però no cal que sigui essencialment decoratiu. I en les teles d'Odena aquesta preocupació del decorativisme és excessiva. Malgrat això, hem d'apreciar la seva obra pel contingut veritablement pictòric d'alguns fragments, els quals són, des d'ara, una prometença.

A les Galeries Laietanes hem tingut l'agradable sorpresa de descobrir un altre pintor inèdit. La primera exposició de J. Orihuel ha estat la revelació de la quinzena. I no pas perquè l'haguem de considerar com una producció extraordinària, sinó, més aviat, a causa del migrat interès artístic de l'actual quinzena. Un pintor jove que en la seva primera exposició presenti obres tan consistents com *Font de la Plaça de Santa Anna*, *Santa Maria del Mar, neu*, *Pla de Palau* i *Carrer del Sac*, cal distingir-lo com es mereix.

A les mateixes galeries, Antoni de Ferrer continua exposant els mateixos jardins rossinyolcos de sempre; i Manuel Sagnier continua pintant, o millor dit copiant, la manera com pinten altres artistes. Entre aquests paisatges formularis, cal remarcar, però, el retolat amb el número 7, per l'agilitat d'execució.

Marqués-Puig a les Galeries Busquets i Porcar a La Pinacoteca també segueixen sense dir-nos res de nou. En això no hi hauria cap censura, si continuessin produint normalment; però és de lamentar un retrocés alarmant en cada una d'aquestes dues exposicions. La sistematització pictòrica ha produït l'anquilosament a molts temes ben dotats. Esperem que Marqués-Puig i Porcar procuraran, ben aviat, alliberar-se'n.

I ara que hem alludit la sistematització, haurem de referir-nos a l'obra presentada per Senabre a la Sala Parés, perquè és un

penjades onze pintures, que, segons el catàleg, són obra de «l'advocat Lasplasa».

Que els advocats, els metges, els capellans, els militars, els lampistes i els memorialistes de la Virreina pintin a estones perdudes, està molt bé i és, d'altra banda, recomanable per a llur educació intel·lectual. Però exposar-se a exposar públicament les seves obres, ja és una qüestió més delicada.

Si el senyor Lasplasa hagués exhibit les seves obres com a pintor inèdit, potser li hauríem recomanat que deixés la pintura, però presentant-se com advocat, ens permetem aconsellar-li que segueixi pintant amb tot l'entusiasme possible, però, ara per ara, que deixi d'exposar. Em sembla que no calen més aclariments.

Posat a donar consells pessimistes, em veig obligat a comentar l'exposició de les obres d'Esteve Batlle a les Galeries Laietanes.

Si Esteve Batlle es considerés un professional de la pintura, amb tot el sentiment i amb tota sinceritat hauria d'aconsellar-li que se'n desentengués. En cap de les seves teles originals exposades no hi ha el mínim necessari de qualitats pictòriques per considerar-les com a obres artístiques. En canvi, reconeixem amb satisfacció que Esteve Batlle té certes possibilitats com a copista expert.

I, a part del poc valor intrínsec, he de constatar amb veritable sorpresa que l'autor hagi d'explicar en el catàleg l'argument de l'obra. L'explicació que el mateix autor ens dóna del 14 d'abril a Barcelona, amb la llista de les personalitats representades (incloent-hi el propi autor), és, si més no, un fragment divertit de prosa arbrada de republicanisme. La nostra enhorabona.

MARIUS GIFREDA

PROJECTOR

POSTAL D'E. GRAU SALA. — Com riu, mireu com riu, Emili Grau Sala mentre pinta! Li riuen els ulls i els pinzells. Els colors se li escapen de la paleta i li fan danses de riotes i coloraines. «Molt bé, nano!» I el nano que riu s'inventa postals demodades i paisatges falsos. «Molt bé!» Pierrots esqueixats i enfarinades dames amb ventalls encarrats fan duos a les finestres d'hortensies passades de moda. Saltimbanquis i nines de pasta ballen una inefable sardana sense música. Crinolines romàntiques fan una escenografia ingènua i desvergonyida. Emili Grau Sala, sota l'arc voltaic que és la seva llum falsa, fa una ganyota i xiula. Després se'n va, Rambla enllà, amb un cigarreret als llavis, presumint de no marejar-se i de no creure tot allò de les conseqüències matinals al llit.

GUILLERMO DE TORRE, professor d'avantguardisme, ha donat a Montevideo una conferència sobre la nova pintura espanyola (Montevideo, 1931). Guillermo de Torre és un dels homes que ha practicat amb més pertinàcia la crítica com una forma d'entusiasme al servei dels moviments renovadors. Això, i demés, un ull clínic per a bastir conjunts panoràmics, l'han situat en un lloc preferent entre les noves promocions literàries.

Aquest «itinerari», seguint una norma perfectament justificable en ell, segueix gairebé exclusivament les línies més subversives de la pintura espanyola. Com a integrants de la seva empena revolucionària s'inclouen els noms de Dalí i de Miró; cap més altre nom de pintor català no hi hem llegit. En canvi hi són remarcades, potser excessivament, les obres dels pintors castellans de París — Cossío, Vinyes, Bore, Ortiz, de la Serna — girant a l'entorn de la figura ingent de Pau Picasso. Hi ha també un elogi just de dues pintores de sensibilitat aguditzada: Maruja Mallo i Angeles Santos, la importància de la qual vaig remarcar fa temps damunt aquestes mateixes pàgines.

ARRIBARA UN DIA, si els temps segueixen valorant excessivament el fet material, que s'estableixi una classificació pictòrica bastida damunt la quantitat de pintura que l'artista utilitza per centímetre quadrat. Des d'aquest punt de vista, per exemple, no seria indiferent el fet que Goya arribés a estendre la pintura damunt la tela amb l'espàtula. Arribarà el moment que es divideixin els pintors en ries de pintura o pobres de pintura, amb independència del mestratge o dels volums. A la factura d'una tela de Crèixams, per exemple, s'hi afegirà aquell milió de pessetes que ha vessat en tubs de pintura, a tantes pessetes el tub. Aquesta factura migrarà molt, en les teles de Mompou o de Grau Sala, per exemple.

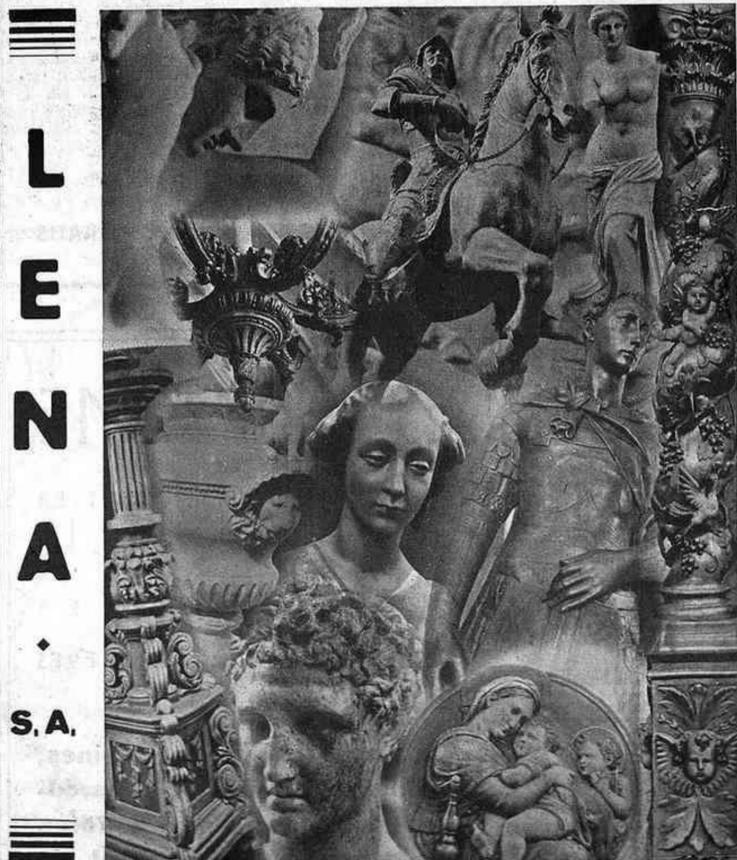
D. P.

GUTENBERG, S. A.

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utilitatge per les Arts Gràfiques

Agullers, 1 i Via Laietana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

El present artístic reflexa la personalitat del donador

Passeig de Gràcia, 68 (xamfrà València)
ESCULTURES • LAMPARES

raspalls per a tots els usos
articles de neteja—objectes per a presents
rambla de catalunya, 40

Pasta de Cera

El fang preferit pels nostres millors artistes
Olivera, 25 - Telèf. 31816

La mare avara.—Es vostè el que ha salvat el meu noi? On ha deixat la seva gorra?
(The Passing Show, Londres)

Ell.—No ha observat que els idiotes més grans són els que es casen amb les dones més boniques?
Ella.—Esperis, que encara no li he dit que sí.
(Le Petit Journal, París)

—Professió?
—Intèrpret.
—De què?
—D'argot.
(Ric et Rac, París)

MOBILIARI D'ART
BUSQUETS
Decorador, mestre ebenista i tapisser. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.
Passeig de Gràcia, 56. Telèfon 16285
BARCELONA

RADIO I DISCOS

La Ràdio a Catalunya

Som ja en els precisos moments en que s'ha de discutir a les Corts Constituents espanyoles el nostre Estatut, en el qual es comprèn el futur servei de radiodifusió a càrrec de la Generalitat de Catalunya.

La inclusió de la ràdio al projecte d'Estatut fou feta pel Govern de la Generalitat a iniciativa de l'Associació Nacional de Radiodifusió, entitat de radiofons, genuïnament catalana, implantadora de la ràdio a Catalunya.

Convé que tots els catalans i molt especialment els nostres representants a les Corts Constituents, sense distinció de cap mena, s'adonin del que significa tenir a les nostres mans el servei de radiodifusió a casa nostra.

Fins ara ha estat impossible el desenvolupament de la ràdio a Catalunya. Una prova d'això és que fins el 14 d'abril de 1931 la ràdio estava monopolitzada a profit d'una entitat comercial madrilenya que fruita de tots els privilegis per exclusiva, ja que les altres emissores únicament podien radiar en les hores en que no feien les d'aquella entitat comercial. Sortosament la República vingué a solucionar momentàniament aquesta injustícia. Les altres emissores pogueren radiar lliurement, sense traves de cap mena.

No obstant, la imminència de l'Estatut ha creat una situació provisional, un compàs d'espera. El Govern de la República ens ha fet saber, per veu del seu ministre de la Governació, que està a punt de publicar un decret convocant un concurs per

a l'organització d'un servei «nacional» de radiodifusió, que comprendrà la instal·lació d'una emissora potentíssima a Madrid, una altra molt menys potent a Barcelona, i d'altres més petites a diferents capitals de «provincies».

Nosaltres creiem que aquest decret d'imminent publicació no serà un obstacle perquè a posteriori tingui Catalunya el seu servei propi de radiodifusió.

Catalunya necessita la seva emissora potent, intervinguda pel Govern de la Generalitat i explotada per gent catalana, que faci sentir arreu del món el ressò de la nostra cultura, del nostre art, de la nostra música, i això no ho tindrem pas amb una emissora oficial de l'Estat, que començarà, naturalment, per no parlar en català.

La ràdio és avui un element imprescindible en la vida de tots els pobles; és l'òrgan màxim de difusió que ens ha proporcionat el cervell humà. És una arma massa poderosa perquè no estigui en mans de la Generalitat.

Així voldríem que ho entenguessin els nostres representants a les Corts Constituents; així ho entén l'Associació Nacional de Radiodifusió, l'entitat de radiofons que des del primer dia ha previst clarament un esdevenidor esplendorós per a la ràdio i la que instal·la la primera emissora a Espanya, la de l'Hotel Colón, la del Tibidabo que encara funciona i la que actualment explota la E. A. J. 15 Radio Associació.

J. DOMENECH GILART

EXPANSIO DE "MIRADOR"

L'Hora radiada

Ahir, dimecres, MIRADOR inicià les seves sessions setmanals de radiodifusió. Sense una preparació publicitària excessiva, anunciada als lectors just uns dies abans de començar-se, no podem pas queixar-nos de l'èxit. Ens consta per múltiples conductes l'expectació d'abans i l'atenció de després. Això no ha de fer més que obligar-nos a superar el nostre esforç, fins a fer de l'Hora radiada de MIRADOR un portaveu popular del nostre setmanari.

Aquesta primera sessió s'obrí amb un breu parlament de Guillem Díaz Plaia explicant el sentit d'aquesta nova organització de MIRADOR. A continuació fou donada una anticipació del número d'avui en un sumari comentat. Finalment clougué el programa, d'una manera excepcional, el Conseller de Cultura de la Generalitat senyor Ventura Gassol. El fet de coincidir aquesta primera emissió amb la vigília de la més gloriosa data republicana, donà una oportunitat magnífica al verb càlid de l'illustre polític que recordà davant el nostre micròfon l'hora suprema de la victòria.

L'hora radiada MIRADOR, però, deixarà en general de banda el fet polític, sempre que no arribi una circumstància excepcional. Comentaris de música, cinema, teatre i art, aniran succeint-se setmanalment.

Dimecres que ve, Josep Palau, el nostre prestigiós crític, inicia aquest cicle, amb un parlament sobre la música en el cinema.

Setmanalment, des d'aquestes pàgines, anirem donant compte dels diferents programes de la nostra hora radiada.

DISCOS

Música simfònica i instrumental

Ben poques vegades és possible sentir fragments de Joan Bautista Lulli, el gran músic, italià de naixement però francès pel seu art. El triomf de l'amor, del qual l'orquestra de Filadèlfia ens ofereix un fragment, un deliciós nocturn, sembla ésser la primera òpera de l'autor, estrenada en 1672 amb el títol *Les fêtes de l'Amour et de Bacchus*, i més que una composició original és un recull d'altres més antigues alternades amb obres del mateix Lulli. Aquest nocturn, però, és del millor d'aquest autor; demés d'ésser d'un sentiment delicadíssim ens mostra les grans possibilitats de l'orquestra de Lulli. Del seu temps es pot ben dir que data l'orquestra moderna construïda a base del quintet de cordes. Aquest disc porta al dors altres fragments de les òperes *Alceste* i *Thésée*, de Lulli també. Aquest últim és una marxa, i ja és coneguda l'esplèndida forma de l'autor d'aquests fragments rítmics, que tant es prodiguen en forma de ballet i d'interludis en les seves obres menors.

També de música teatral, però d'un sentit ben oposat, és el disc que omple l'Orquestra Marek Weber amb un recull de l'òpera de Puccini *Madame Butterfly*. Hi ha una certa prevenció per aquestes anomenades «fantasies» d'òperes, en les quals els arranjadors acostumen a donar mostres de mal gust. Sortosament ací el lligament dels fragments és fet sense divagacions sobrees. Els excel·lents solistes d'aquesta orquestra tenen ací ocasions amb el lirisme extremat de les àries que sovintegen, i val a dir que llurs interpretacions són sempre de bon gust.

Baixant ja una mica més, ens ocuparem d'una altra «fantasia» que recull diversos fragments de *Copèlia*, la divulgada obra de Léo Délibes. No es pot saber per què té tant predicament aquest autor francès, vuitcentista en els procediments, que va produir tota una sèrie d'obres d'un gust bastant dubtós, però que sovintegen principalment en els petits conjunts. Aquests ba-

llables han envellit força i l'òpera vienesa ha fet molt per a desbar-los.

D'un altre autor vuitcentista, Txaikovski, el músic que només sembla rus per la dificultat de llegir el seu cognom, hi ha dos discos que omple la Simfònica de Filadèlfia. Aquest *Capriccio italiano* no és ni de molt tan ensoportat com la *Sinfonia patètica*, l'obra més coneguda d'aquest autor. S'hi troben en aquella obra moltes suggerències d'autors romàntics alemanys que també es deixaren impressionar per l'ambient meridional. Així i tot, l'obra està plena d'efectismes i aquesta vegada fins l'orquestra s'en-carrega d'accentuar-los amb una interpretació molt avirtuosada.

Els discos de música instrumental semblen oblidats d'un temps ençà en els catàlegs de discos. Sempre hi ha, però, alguna aparició ben estimable, i aquest mes ho són els dos discos que omple el guitarrista Segovia amb el seu art depurat. *Folies d'Espagne* de Ponce, obra escrita en forma clàssica de tema i variacions, és ben interessant i l'artista que la interpreta sap arribar a l'expressió emotiva més delicada, tan grata amb aquest instrument.

J. G.

- ***
- Alceste. — Preludi. — Thésée. — Marxa. — Lulli. — Orquestra Simfònica de Filadèlfia. — Companyia del Gramòfon, DB 1587.
 - El triomf de l'amor. — Nocturn. — Idem id.
 - Madame Butterfly. — Selecció. — Puccini. — Orquestra Marek Weber. — Companyia del Gramòfon, AF 486.
 - Copèlia. — Délibes. — Fantasia. — Orquestra Simfònica. — Companyia del Gramòfon, AF 484.
 - Capriccio italiano. — Txaikovski. — Orquestra Simfònica de Filadèlfia. — Companyia del Gramòfon, AB 716 i 717.
 - Folies d'Espagne. — Ponce. — A. Segovia. — Companyia del Gramòfon, DB 1587 i 1568.

PETITES INFORMACIONS

L'èxit d'un concurs infantil

L'emissora E. A. J. 15 Ràdio Associació organitzà un Concurs infantil de dibuixos i caricatures entre tots els infants de Catalunya. Era de preveure que serien molts els petits concursants, però la xifra de treballs rebuts ha sobrepassat tots els càlculs. S'han rebut més de 7.000 dibuixos. Hi ha hagut concursants que ha enviat, ell sol, 20 dibuixos. Això sol és una prova de com els nostres infants escolten les emissions radiades.

Sessió d'escacs radiada

La Federació Catalana d'Escacs ha organitzat unes sessions especials que radia tots els dies a les 22'40 des del micròfon de E. A. J. 15, en la qual dona compte del moviment escaquista mundial i a més radia problemes amb interessants concurs. Ens plau la novetat d'escoltar aquestes emissions escaquistes en català.

Locutors femenins

A part de l'emissora Ràdio Associació de Barcelona, comptem amb locutors femenins les emissores d'Islandia, Praga, Ràdio-Alger, Leipsic, Ràdio-Norag (Hamburg), Frankfurt, Estrasburg, Roma, Bratislava, Nuremberg i d'altres.

Nova emissora portuguesa

El Govern de la República veïna ha acordat organitzar el servei de radiodifusió a Portugal, instal·lant una estació de vint quilòmetres a Lisboa, que podrà sentir-se perfectament a tota la península.

El comerç de la ràdio a Anglaterra

La indústria d'aquest ram a la Gran Bretanya ha obtingut un augment considerable d'operacions durant l'any 1931. El total de vendes ha estat de 29.750.000 lliures, contra 20.000.000 en 1930, o sigui un augment del 50 per 100.

El nombre d'aparells receptors venuts l'any passat ha estat d'1.250.000, dels quals 600.000 han estat adquirits per nous radiofons; els altres 650.000 restants han estat per substituir aparells vells. El nombre de declaracions fetes a l'Estat ha estat de 900.000.

Intercanvi d'emissions russes i alemanyes

Des de fa un temps, es parla d'un intercanvi de programes entre diferents emissores russes i alemanyes, especialment per retransmetre les audicions des de l'Òpera de Leningrad. Sembla que hom topa amb dificultats pel mal estat de les línies telefòniques. No obstant hi ha alguna companyia alemanya de radiodifusió que hi està força interessada, i sembla que els russos encara estan més interessats que els alemanys a realitzar aquest projecte.

La ràdio als Estats Units

Són més de 700 les llicències que a principis d'any tenia concedides l'Estat per a l'explotació d'emissores de diferents ondes entre les quals són en quantitat respectable les d'onda curta.

SERVEI ELECTRIC PER A AUTOMOBILS

AGUMULADORS Exide
GARAGE ELECTRIC
CARRER MOYÀ (ARIBAU I DIAGONAL)

RECEPTOR Radio CLIMO
enxufable al corrent sense antena

Preu: 400 pessetes
RAMON CLIMENT
Consell de Cent, núm. 266
Teléfono 23058

El barreter. — Em sembla que s'haurà de quedar aquest.
(Judge, Nova York)

— Dono 500.000 francs de dot a la meua filla. M'heu resultat simpàtic, però abans vull pendre informes.
— No en prengui, i m'accontento amb 250.000 francs.
(Ric et Rac, París)

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correus: Apartat 190
Telegr. "Carburas"

BARCELONA
Mallorca, 232
Teléfono 75013

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya); OXIGEN 99% DE PURESA; Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova; ACETILEN DISSOLT; Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova; FERRO MANGANES; FERRO SILICI; SOCARRIMAT; SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits; CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica; GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

PASTILLES ASPAIME

GUAREIXEN RADICALMENT LA TOS

PERQUE COMBATEN LES SEVES CAUSES:

Catarros, ronques, angines, laringitis, bronquitis, tuberculosi pulmonar, asma i totes les afeccions en general de la gola, bronquis i pulmons

COMPOSICIO:
Sucre, llet, b., 5 cigs.; extracte regalèsia, 5 cigs.; extracte diacodi, 2 milg.; extracte medul·la vaca, 3 milg.; Gomenol, 5 milg.; sucre mentonèsat, quantitat suficient per a una pastilla.

El milionari, al captiu. — Però si vós esteu millor que jo! Jo perdo cada minut més del que vós guanyeu en un dia!
(Nebelspatter, Zurich)

ENCARREGUEU
ELS VOSTRES IMPRESOS ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS

TALLERS GRÀFICS PATRICI ARNAU
VERDAGUER, CALLIS, 3, 5 i 7
(D'AVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA)

ES LA CASA MÉS PERFECCIONADA EN LLIBRES RATLLATS, DE LUXE I EN TOTA CLASSE D'ENQUADERNACIONS. — ELEGÀNCIA I ECONOMIA EN ELS ENCARRECS. — EN CAS DE URGÈNCIA DEMANEU-LOS PEL TELÈFON 14856

Suscriviu-vos a MIRADOR
Pelai, 62. - BARCELONA

BUTLLETI DE SUBSCRIPCIO

El Sr.
que viu a
carrer n. es subscriu a MIRADOR
del preu fixat de 3'50 ptes. trimestre.

de de 193.....

Signature